

FORSVARSMATERIELL

ÅRSRAPPORT 2020

VI UTRUSTER FORSVARET

INNHOLD

1			
LEDERS BERETNING	4		
2			
INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	6		
Misjon, visjon og verdier	7		
Organisasjon og ledelse	7		
Vårt samfunnsoppdrag	8		
Samarbeid i forsvarssektoren	10		
Håndtering av covid-19-pandemien	10		
Hovedtall 2020	11		
3			
ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	12		
MÅLOPPNÅELSE 2020	13		
Mål L1: Planlegger og fremskaffer kostnadseffektivt materiell	15		
Mål L2: Utfører effektiv eierskaps- og materiellforvaltning	18		
Mål Ø1: Anvender tildelte midler nøkternt og effektivt	20		
Mål I1: Ivaretar forebyggende sikkerhet og forsvarlig forvaltning	21		
Mål I2: Videreutvikle etaten som profesjonell utøver innen materiell-investering og -forvaltning	22		
Mål M1: Innehar riktig kompetanse til rett tid	23		
4			
STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	24		
Mål-, resultat- og risikostyring	25		
Internkontroll	25		
Arbeidet med holdninger, etikk og ledelse	26		
Riksrevisjonen	27		
Overordnet vurdering av modenheten i styrings- og kontrollprosessene	27		
Varslingskanal	28		
Fellesføringer i tildelingsbrevet	28		

5			
VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER	30		
Resultatmål R1: Fremskaffelse av materiell til avtalt tid, kostnad og ytelse	33		
Resultatmål R2: Effektiv eierskaps- og materiellforvaltning	34		
Resultatmål R3: Et beredskapsklart Forsvarsmateriell	35		
TILLEGG TIL ÅRSRAPPORT	37		
Bærekrafts- og miljøredegjørelse 2020	27		
Likestilling og mangfold	40		
6			
REGNSKAP	42		
Ledelseskomentarar	43		
Kontantregnskap	45		
Virksomhetsregnskap	52		
TABELLOVERSIKT			
Tabell 1: Hovedtall 2020 i 1000 koner		11	
Tabell 2: Balanse 2020 i 1 000 kroner		11	
Tabell 3: Kontrakter og rammeavtaler over 200 mill. kroner inngått i 2020		16	

Vi har løst vårt samfunnsoppdrag med å utruste Forsvaret og vi fortsetter å utvikle vår organisasjon.

DEL 1 | LEDERS BERETNING

Vårt samfunnsoppdrag er å utruste Forsvaret ved å fremskaffe, forvalte og utfase materiell. Året 2020 ble preget av at vi, som alle andre virksomheter, i løpet av noen uker i mars og april tilpasset driften til strenge smitteverntiltak, med bruk av hjemme-kontor og kraftig nedtrapping av reisevirksomheten. Det samme gjaldt for våre samarbeidspartnere og leverandører. Disse endrede rammebetingelsene for jobbutførelsen medførte en rask og nødvendig styrking av digitale og fleksible løsninger for samhandling og kommunikasjon internt, i sektoren og med leverandører. Alle aktørene har måttet tilpasse seg en ny arbeidshverdag og utvist en vilje og evne til omstilling som er verdt å reflektere over.

Ved årets slutt hadde vi god måloppnåelse på fem av seks mål gitt i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev.

Vi overleverte materiell til Forsvaret til en verdi av 9,4 milliarder kroner i 2020. Vi inngikk omkring 100 nye kontrakter om fremtidige leveranser til en samlet verdi på inntil 4,6 milliarder kroner. Dette er sentrale bidrag i den pågående moderniseringen av Forsvaret.

De største leveransene var seks F-35 kampfly og ett NH90 helikopter til Luftforsvaret, artilleri til Hæren, feltvogner og håndholdte radioer til Heimevernet, nytt periskopsystem til Ula-klassen

ubåter i Sjøforsvaret, lette terrengkjøretøy og HK 416 håndvåpen. I hovedsak er materiellet levert til riktig tid til tross for de utfordringene pandemien har gitt.

På oppdrag fra Forsvarsdepartementet er det fremforhandlet ni nye industrisamarbeidsavtaler med utenlandske leverandører i 2020. Den totale industrisamarbeidsforpliktelsen for disse avtalene er på om lag 500 millioner kroner. Hele porteføljen på 41 løpende industrisamarbeidsavtaler hadde ved årsskiftet en total forpliktelse på 15,1 milliarder kroner. Utenlandske leverandører, med aktiv industrisamarbeidsavtale, forplikter seg til å gjennomføre forsvarsrelatert aktivitet i Norge til en verdi som tilsvarer forpliktelsen i de inngåtte avtalene.

Vi har lyktes med å understøtte Forsvarets operative evne ved å levere godkjent og sikkert materiell, samt å utøve en aktiv forvaltning av materiellet. Det er utfordringer i materiellforvaltningen for noen enkeltsystemer. Dette relateres til mindre tilfredsstillende teknisk tilstand som i hovedsak skyldes at materiellet er gammelt. Mye nytt materiell overleveres til Forsvaret, men fremdeles er det svært mye materiell som er i ferd med å gå ut på dato teknisk sett. Vi har styrket evnen til å gjennomføre avhending av materiell for å øke utfasingen av eldre materiellsystemer de kommende år, blant annet F-16 kampfly, Sea King redningshelikopter og P-3 maritime patruljefly. Det er også inngått kontrakt med et norsk selskap for destruksjon av fregatten Helge Ingstad.

Vi arbeider sammen med Forsvaret for å effektivisere materielldriften i sektoren. I løpet av 2020 er det realisert en effektiviseringsgevinst på 110 millioner kroner med en samlet realisering på 488 millioner kroner for perioden 2017-2020. Dette er mer enn målsettingen som ble satt for perioden. Vårt samfunnsansvar, med å forvalte fellesskapets ressurser på en forsvarlig og best mulig måte, er godt ivaretatt. Den totale økonomiske ressursrammen var på 18,6 milliarder

kroner. Vi leverte innenfor driftsrammene. På investeringsrammen var det et mindreforbruk på 1,4 milliarder kroner som skyldes forsinket fremdrift i kontraktsinngåelse for nye ubåter. Etatens økonomistyring og kvaliteten på virksomhetsregnskapet for 2020 var god.

I langtidsperioden har vi videreutviklet etaten gjennom effektivisering av hovedprosessene våre. Attraktiviteten er høy både i det sivile og militære arbeidsmarkedet. I 2020 har vi omstilt Luftkapasiteter for å kunne utøve virksomheten i tråd med det felles europeiske regelverket for luftdyktighet (EMAR). Vi har fusjonert og effektivisert Landkapasiteter og Felleskapasiteter til en kapasitet som skal gi stordriftsfordeler både i anskaffelse og forvaltning.

Den nye langtidsplanen for perioden 2021-2024 beskriver en økning av materiell som skal fremskaffes, forvaltes og utfases. Vi har utarbeidet en gjennomføringsplan for å realisere de mål som er gitt etaten i tildelingsbrevet, en plan som også vil understøtte den videre utviklingen av Forsvarets operative evne og gjennomføringen av langtidsplanen. Vi vil bidra til at materiellinvesteringer og materiellforvaltning i sektoren moderniseres og effektiviseres samtidig som bærekraftsperspektivet får økt betydning.

En stor takk for innsats og fleksibilitet fra våre ansatte, Forsvaret, øvrige partnere i sektoren og våre leverandører som har bidratt til årets gode måloppnåelse.

God lesning!

Mette Sørfonden
Direktør Forsvarsmateriell
Oslo, 28. april 2021

DEL 2 | INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

MISJON, VISJON OG VERDIER

Forsvarsmateriell har en misjon, en visjon og et sett verdier som plattform for virksomheten vår. De skal bidra til en felles retning og utvikling av holdninger, etikk og ledelse.

Vår misjon er **Vi utrufter Forsvaret**. Misjonen tydeliggjør hvem vi er til for, og beskriver hva vi faktisk gjør – hva som er hovedformålet med Forsvarsmateriell.

Vår visjon er **relevant og tidsriktig**. Alle i Forsvarsmateriell vil kunne assosiere seg med at materiell skal leveres tidsriktig, og være relevant. Når visjonen realiseres, har den stor verdi både for mottakeren og oss selv. Det gir mening og motivasjon. Vår visjon er gyldig for den enkelte medarbeider. Den er også noe vi som organisasjon skal strekke oss etter, og den går aldri ut på dato.

Våre verdier er **integritet, respekt og ansvar**. Verdiene våre er førende for adferden i hverdagen.

Vi forvalter store verdier på samfunnets vegne og gjennomfører store anskaffelser både nasjonalt og internasjonalt. Vi skal ha en integritet innenfor vårt ansvarsområde som en leveranseetat i forsvarssektoren. Vi har en ambisjon om å være i front når det gjelder god forretnings-skikk. For å sikre en høy etisk standard i virksomheten har vi strenge etiske retningslinjer. Retningslinjene har vi operasjonalisert gjennom et integritetsprogram. Alle ansatte

gjennomgår programmet, og det består av tre hovedkomponenter: verdigrunnlag, etiske retningslinjer og anti-korrupsjonsprogram samt to støttekomponenter: kompetansebygging og integrering i HR-prosesser.

Effekten av integritetsprogrammet evalueres årlig i form av en modenhetsvurdering.

ORGANISASJON OG LEDELSE

Ved utgangen av 2020 hadde vi 1487 medarbeidere fordelt på fem leveranseavdelinger, to fagavdelinger og to stabsavdelinger, se illustrasjon på neste side.

Vårt hovedkontor er på Militærhospitalet på Grev Wedels plass 1 i Oslo. De fleste av våre enheter er samlokalisert med Forsvaret – Maritime kapasiteter holder til på Haakonsværn orlogsstasjon i Bergen, Luftkapasiteter og Kampflyavdelingen F-35 på Kjeller i Skedsmo og Landkapasiteter og IKT-kapasiteter i Kolsås leir i Bærum. I tillegg har vi noen mindre avdelinger på Raufoss, Ramsund, Jørstadmoen, Ørland og i Bardufoss. Vi har også medarbeidere stasjonert i utlandet, blant annet i USA, Italia, Frankrike og Tyskland.

VÅR MISJON
VI UTRUSTER
FORSVARET

VÅR VISJON
RELEVANT OG
TIDSRIKTIG

VÅRE VERDIER
INTEGRITET
RESPEKT
ANSVAR

ORGANISASJON OG LEDELSE

per 31.12.2020

DIREKTØR FORSVARSMATERIELL
Mette Sørfonden

STAB

DIREKTØR FOR
ORGANISASJON OG FELLESTJENESTER
Jan Helge Pettersen

ØKONOMIDIREKTØR
Øystein Sørbø

AVDELINGER

INVESTERINGSDIREKTØR
OG NESTKOMMANDERENDE
Kontreadmiral Bjørge Aase

TEKNISK DIREKTØR
MATERIELLAVDELINGEN
Jonny M. Otterlei

SJEF FOR
LANDKAPASITETER
Brigader Øyvind Johan Kvalvik

SJEF FOR
MARITIME KAPASITETER
Flaggkommandør
Stein Håvard Bergstad

SJEF FOR
LUFTKAPASITETER
Brigader Diederik Kolff

DIREKTØR FOR
IKT-KAPASITETER
Eiliv Ofigsbø

SJEF FOR
KAMPFLYAVDELINGEN
Brigader Jarle Nergård

FORSVARSMATERIELLS SAMFUNNSOPPDRAG

Forsvarsmateriell er et bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Forsvarsmateriell vil gjennom anskaffelse, forvaltning og avhending av materiell samt gjennom fastsatte oppgaver og leveranser til Forsvaret være et avgjørende virkemiddel og bidragsyter for å nå samfunnsmålet. Vi skal forvalte materiellet gjennom hele dets levetid for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og sikkerhet i henhold til lover, regler og øvrige krav. Vi er tillagt fagmyndighet for materiell i forsvarssektoren.

Forsvarssektorens samfunns mål er å verne om norsk suverenitet, territoriell integritet, vårt demokratiske styresett og vår handlefrihet mot politisk, militært og annet press ved å bidra til å:

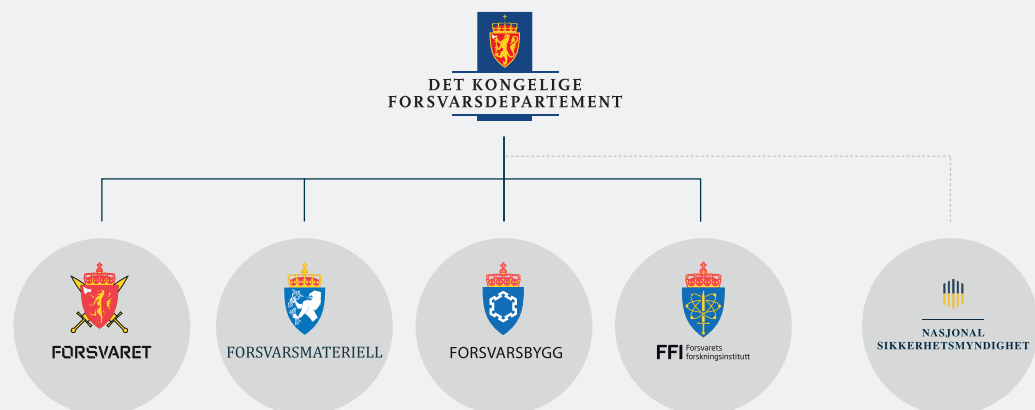
- beskytte Norges befolkning, sentrale samfunnsfunksjoner og infrastruktur mot trusler, anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører
- forhindre væpnet konflikt og fremveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet
- fremme fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden
- forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme

Forsvarsmateriell har følgende oppgaver:¹

- 1 Vi skal gjennomføre materiellinvesteringer, sette bestemmelser for materiellforvaltning og avhende materiell i forsvarssektoren i henhold til Forsvarsdepartementets gjeldende retningslinjer for investeringer, materiellforvaltning og logistikkvirksomhet i forsvarssektoren og for øvrig i tråd med de føringene Forsvarsdepartementet gir. Forsvarsmateriell er fagmyndighet materiell.
- 2 Vi skal være forsvarssektorens øverste råd giver innenfor materiellinvestering og materiellforvaltning, og vi skal gi faglige råd til Forsvarsdepartementet og etatene i forsvarssektoren.
- 3 Vi skal bidra til at materiellinvesteringene, herunder NATO-investeringer, materiellforvaltningen og avhending av materiell i forsvarssektoren utøves til det beste for forsvarssektoren og i tråd med føringene Forsvarsdepartementet gir.
- 4 Vi skal følge opp internasjonalt materiell-samarbeid og nasjonal forsvarsindustriell strategi i henhold til Forsvarsdepartementets føringer.

¹ Instruks for Forsvarsmateriell, Forsvarsdepartementet 18.12.2020

FORSVARSEKTOREN

SAMARBEID I FORSVARSEKTOREN

God og effektiv samhandling med de tre øvrige etatene i forsvarssektoren – Forsvaret, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt samt Nasjonal sikkerhetsmyndighet som tilknyttet etat – er en forutsetning for å løse både Forsvarsmateriells og sektorens samfunnsoppdrag. Etablerte samhandlingsarenaer mellom etatene legger til rette for effektiv utveksling av informasjon og samarbeid om sentrale leveranser.

Vi samhandler spesielt tett med Forsvaret fordi de er bruker og hovedmottaker av materiellet som vi fremskaffer, forvalter og utfaser. Samarbeidet mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell er regulert i en samhandlingsavtale. Det er også etablert samhandlingsavtaler mellom leveranseavdelingene og styrkeprodusentene i Forsvaret.

Vi bruker flere av Forsvarets fellestjenester som direkte støtte i daglige aktiviteter, blant annet Forsvarets regnskapsadministrasjon, Forsvarets lønnsadministrasjon og Forsvarets arkivtjeneste. Nasjonal sikkerhetsmyndighet ivaretar utøvende funksjoner for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i forsvarssektoren på vegne av Forsvarsdepartementet.

Vi bistår Forsvarsdepartementet med å støtte norsk forsvarsindustri i tråd med vår nasjonale forsvarsindustrielle strategi². Trekantsamarbeidet mellom brukermiljøene i Forsvaret, indus-

trien og Forsvarets forskningsinstitutt gir et godt grunnlag for utvikling av høyteknologiske, internasjonalt konkurransedyktige produkter. Gjennom trekantsamarbeidet styrkes forsvarssektorens evne til å utvikle materiell og løsninger som dekker Forsvarets behov.

HÅNDTERING AV COVID-19-PANDEMIEN

Pandemien ga krevende rammebetingelser for virksomheten i 2020. Vi har i hovedsak klart å levere som planlagt innen investerings- og materiellforvaltningsområdet, og Forsvaret gir positive tilbakemeldinger på våre leveranser, vår evne til samarbeid og utøvelse av vår rådgivende funksjon. Det er fortsatt begrensninger i mulighetene for intern og ekstern samhandling og deling av gradert informasjon, herunder oppfølging av våre leverandører i gjennomføringsfasen, hvilket begrenser fremdriften i enkelte prosjekter.

Pandemien har også innenfor området ledelse og medarbeiderskap gitt utfordringer. Situasjonen har krevet mye av både ledere og ansatte, som på kort tid har måttet tilpasse arbeidsformer til de enhver tid gjeldende retningslinjer. Det har vært utstrakt bruk av hjemmekontor. Økt kommunikasjon via digitale plattformer på bekostning av den daglige direkte dialogen har stilt andre krav til utøvelse av ledelse og samarbeid. Oppsummert er inntrykket at det har blitt utvist stor fleksibilitet og vilje til å få arbeidshverdagen til å fungere best mulig.

²Meld. St. 9 (2015–2016) Nasjonal forsvarsindustriell strategi

HOVEDTALL 2020

Tabell 1:
Hovedtall 2020 i 1 000 kroner

	TILDELING	REGNSKAP	UTNYTTELSES-GRAD	ANDEL
Samlet tildeling post 01–99, netto	18 572 457	17 054 774	92 %	
Investeringsutgifter post 44–75, netto	16 789 671	15 304 671	91 %	90 %
Driftsutgifter post 01–29, netto	1 782 786	1 750 103	98 %	10 %
Lønnsandel av driftsutgifter		1 388 262		79 %
Antall årsverk		1 481		
Lønnsutgifter per årsverk		937		

Tabell 2:
Balanse 2020 i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
EIENDELER	31 868 560	26 602 830
A. Anleggsmidler	60 556	56 286
I Immaterielle eiendeler	0	0
II Varige driftsmidler	60 556	56 286
III Finansielle anleggsmidler		
B. Omløpsmidler	31 808 004	26 546 544
I Beholdninger av varer og driftsmateriell	17 288 566	16 116 289
II Fordringer	14 517 315	10 428 621
III Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 123	1 634
STATENS KAPITAL OG GJELD	31 868 560	26 602 830
C. Statens kapital	31 032 197	25 689 410
I Virksomhetskaper	0	0
II Avregninger	31 032 197	25 689 410
D. Gjeld	836 363	913 420
I Avsetning for langsiktige forpliktelses	0	0
II Annen langsiktig gjeld	0	0
III Kortsiktig gjeld	836 363	913 420

DEL 3 | ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Forsvarsmateriell har samlet sett en tilfredsstillende måloppnåelse i 2020.

FORSVARSMATERIELLS MÅLOPPNÅELSE 2020

LEVERANSER	PLANLEGGER OG FREMSKAFFER KOSTNADSEFFEKTIVT MATERIELL L1	UTFØRER EFFEKTIV EIERSKAPS- OG MATERIELLFORVALTNING L2
ØKONOMI	ANVENDER TILDELTE MIDLER NØKTERNT OG EFFEKTIVT Ø1	
INTERNE PROSESSER	IVARETAR FOREBYGGENDE SIKKERHET OG FORSVARLIG FORVALTNING I1	VIDEREUTVIKLE ETATEN SOM PROFESJONELL UTØVER INNEN MATERIELLINVESTERING OG -FORVALTNING I2
MENNESKER LÆRING UTVIKLING	INNEHAR RIKTIG KOMPETANSE TIL RETT TID M1	

VURDERINGSKRITERIER

MEGET TILFREDSSTILLENDE

Målet er nådd eller vil bli nådd iht. forventningene.

TILFREDSSTILLENDE

Målet er i stor grad nådd eller kommer sannsynligvis til å bli nådd iht. forventningene.

MINDRE TILFREDSSTILLENDE

Det er mangler i måloppnåelsen eller forsinkelser og det er mindre sannsynlig at forventningene kan innfris.

IKKE TILFREDSSTILLENDE

Det er alvorlige mangler i måloppnåelsen eller vesentlige forsinkelser. Forventningene innfris mest sannsynlig ikke.

Vi har fått oppdrag i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev til langtidsplanen for perioden 2017–2020 med presiseringer, endringer og tillegg for 2020. Forsvarsdepartementet har etablert et overordnet målbilde for Forsvarsmateriell

som har vært lagt til grunn for etatsstyringen i langtidsperioden. Målbildet med seks strategiske mål og tilhørende styringsparametere er videreført fra 2019.

Leveransemålene L1 og L2 dekker våre hovedoppgaver og omfatter de tre hovedprosessene med å fremskaffe, forvalte og utfase materiell. Hovedoppgavene er å planlegge og fremskaffe materiellkapasiteter samt å levere sikkert og kostnadseffektivt materiell som er tilgjengelig for bruk i Forsvaret og øvrige etater. Økonomimålet Ø1 handler om å anvende de tildelte midlene på en nøktern og effektiv måte innenfor driften av virksomheten og i investeringsprosjektene. Mål I1 og I2, som gjelder interne prosesser, skal sikre at midler brukes effektivt, at materielle verdier forvaltes på en forsvarlig måte, og at vi videreutvikler etaten. Mål M1, som gjelder mennesker, læring og utvikling, danner grunnlaget for rett kompetanse og effektiv forvaltning av personellet, som er en forutsetning for leveransene.

Koronapandemien påvirket oss gjennom nesten hele året. Vi har etablert omfattende smittevern-tiltak, og vi har hatt få smittede i egen organisasjon. Tiltakene har i noen grad påvirket aktivitetsnivået, gjennomføring og produksjon i egen organisasjon, øvrige deler av forsvarssektoren og hos våre leverandører. Til tross for denne situasjonen har vi i stor grad opprettholdt produksjonen og bidratt til Forsvarets operative evne ved å investere i nytt materiell og forvalte materiell i drift, og samtidig ivareta personellet gjennom god planlegging og funksjonelt smittevern. Det er en risiko for at pandemien får økte konsekvenser for våre leveranser i 2021, se del V Fremtidsutsikter.

Måloppnåelsen er tilfredsstillende på følgende strategiske mål:

- **L1:** Planlegger og fremskaffer kostnadseffektivt materiell
- **Ø1:** Anvender tildelte midler nøkternt og effektivt
- **I1:** Ivaretar forebyggende sikkerhet og forsvarlig forvaltning
- **I2:** Videreutvikler etaten som profesjonell utøver innen materiellinvestering og -forvaltning
- **M1:** Innehar riktig kompetanse til rett tid

Måloppnåelsen er mindre tilfredsstillende på følgende strategiske mål:

- **L2:** Utfører effektiv eierskaps- og materiellforvaltning

Forskning og utvikling

Forsvarsmateriell fungerer som rådgiver for Forsvarsdepartementet innenfor forskning og utvikling (FoU). FoU anses som en viktig del av arbeidet for å holde tritt med den teknologiske utviklingen. FoU har en sentral plass i hovedprosessene fremskaffe og forvalte med hensyn til å anskaffe relevant og tidsriktig materiell, forbedre materiellet og ha et levetidsperspektiv på drift av materiellsystemene.

Forsvarssektorens forskningsforum er arenaen hvor nye prosjekter ved Forsvarets forskningsinstitutt forankres i sektoren. Forsvarsmateriell er en viktig aktør i dette forumet, og vi legger særlig vekt på forskningsprosjekter som kan redusere gjennomføringsrisikoen ved materiellanskaffelser.

Forsvarsmateriell, sammen med øvrige etater i sektoren, vurderer normalt to ganger årlig FoU-søknader fra industrien i Forsvarsdepartementets ordning. Som et resultat av økte bevilgninger til ordningen i 2020 har vi hatt to ekstra runder med søknader.

I Forsvarets innovasjonsordning deltar vi i arbeidsgruppemøtene, som munnner ut i prioriterte prosjektforslag som behandles på Innovasjonsforum.

Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt har gjennom året hatt aktiviteter for å bedre kommunikasjonen og samhandlingen mellom etatene. Det har jevnlig vært presentert aktuelle forskningstemaer på ledermøtene i Forsvarsmateriell. Vi har i 2020 gjennomført en FoU- og prosjektrådsdag for å øke kunnskap om FoU i etaten.

Vi har deltatt i arbeidsgruppe FoU under utviklingen av Forsvarssjefens gjennomføringsplan i forbindelse med ny langtidspan.

Samarbeidet mellom Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt og industrien var viktig i arbeidet med å redusere anskaffelsestiden i prosjektene.

L1

Planlegger og fremskaffer kostnadseffektivt materiell

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Målet er at Forsvarsmateriell er i stand til å styre investeringsporteføljen ut fra økonomiske rammer og overordnede planer, føringer og prioriteringer, og følgelig at Forsvaret mottar tidsriktig og relevant materiell. Materiellinvesteringsprosessen skal effektiviseres og forbedres med hensyn til kvalitet, og etaten skal i større grad anskaffe ferdigutviklet materiell og tjenester som kan leveres til avtalt tid, kvalitet og pris.

Forsvarsmateriell gjennomførte i 2020 anskaffelser til Forsvaret innenfor etatens økonomiske rammer. Investeringsporteføljen inneholdt i overkant av 200 godkjente prosjekter. Videre var 24 investeringsprosjekter under planlegging i 2020, og ti prosjekter ble ferdigstilt og avsluttet. Pandemien påvirket aktivitetsnivået, fremdriften og produksjonen i egen organisasjon, øvrige deler av forsvarssektoren og hos våre leverandører. Til tross for pandemien har vi klart å levere et tilfredsstillende resultat. Dette har hatt betydning for å sikre og opprettholde operativ evne i forsvarssektoren samtidig som det har hatt betydning for å opprettholde aktivitet hos våre leverandører.

Den største investeringen også i 2020 var anskaffelsen av F-35 kampfly. Investeringsutgiftene til kampfly var på 7,3 milliarder kroner og utgjør litt under halvparten av vår samlede tildeling til investeringer. Arbeidet med anskaffelsen av nye undervannsbåter i samarbeid med Tyskland er videreført i 2020. De største pågående investeringene utover kampflyprogrammet og nye undervannsbåter er P-8 maritime patruljefly, NH90 helikopter, nytt artillerisystem, nye kystvaktfartøy og sensorer for militær

luftromsovervåking. Det skal anskaffes nye sikre plattformer gjennom program MAST (militær anvendelse av skytjenester) og Mime (program for taktisk informasjonsinfrastruktur/kampnær IKT). Begge programmene er igangsatt, og vi er i ferd med å finne strategiske samarbeidspartnere. Forsvarsmateriell støtter anskaffelsen av nye redningshelikoptre hvor Justis- og beredskapsdepartementet er prosjekteier og prosjektansvarlig.

For å sikre at den tekniske tilgjengeligheten opprettholdes, og at materiellsystemene er relevante, har vi gjennomført oppdaterings- og oppgraderingsprosjekter på materiell i daglig bruk, eksempelvis periskopssystemet til ubåter i Ula-klassen.

Produksjonen av beslutningsunderlag for nye investeringsprosjekter ble opprettholdt som planlagt i 2020, og grunnlaget for fremtidige investeringer er dermed godt.

Vi har i løpet av 2020 inngått flere sentrale kontrakter på materiell med stor betydning for Forsvarets operative evne, herunder rammeavtale for vedlikehold av stasjonære radioer, avrop på ytterligere lastevogner og vernemasker.

Det ble inngått omkring 100 nye kontrakter på mer enn 1 million kroner i 2020. Vi forvalter cirka 400 kontrakter, rammeavtaler og avrop. Hver av disse er på mer enn 1 million kroner, og alle er knyttet til aktive investeringsprosjekter.

Forsvarsmateriell har i løpet av året inngått kontrakter om fremtidige leveranser til en samlet verdi av inntil 4,6 milliarder kroner. Tabell 3 gir en oversikt over nye kontrakter eller rammeavtaler med en estimert verdi på mer enn 200 millioner kroner som er inngått i 2020.

Tabell 3:
Kontrakter og rammeavtaler over 200 mill. kroner inngått i 2020

LEVERANSE	LEVERANDØR	
Rammeavtale for anskaffelse av radiosystemer til Evenes med tilhørende vedlikeholdsavtale	Rohde & Schwarz AS	Kr. 400 mill
Avtale om kjøp av militært tilpasset IKT-materiell	Mildef AS	Kr. 350 mill
Parallell rammeavtale for reservedeler til Lepoard 2	CHSNor AS Flensburger Fahrzeugbau Gesellschaft mbH Global Logistics Support GmbH Rheinmetall Landsysteme GmbH RUAG AG Krauss-Maffei Wegman	Kr. 488 mill
Kampstøttevogner	Flensburger Fahrzeugbau Gesellschaft mbH	Kr. 150-350 mill
Communication support for Norwegian Army	Rohde & Schwarz	Kr. 306 mill
Camp Supply International AS, rammeavtale	Kontorcontainere	Kr. 283 mill
Multisensorutrustning til CV9030	Chess Dynamics Ltd.	Kr. 256 mill
Parallell rammeavtaler for SAP-kompetanse	Accenture AS Basis Consulting AS Capgemini Norge AS Deloitte AS IBM AS Intelligence AS Pearl Norge AS Technology & Process Management AS	Kr. 252 mill
Rammeavtale om kommersielle VHF og UHF kommunikasjonsradioer	Wireless Communication AS	Kr. 250 mill
Rammeavtale om tungt maskingevær 12,7 mm med reservedeler mv.	U.S. Ordnance, Inc	Kr. 205 mill

* Økonomisk ramme er oppgitt eksklusiv merverdiavgift

Forsvarsmateriell har i 2020 overført en rekke materiellsystemer til Forsvaret som vil gi stor operativ effekt. Blant de største overføringene er F-35 kampfly, NH90 helikopter i endelig versjon, håndholdte radioer og feltvogner til Heimevernet, artilleri skyts K9 og ammunisjonskjøretøy K10 og nye håndvåpen HK416.

Det har av ulike årsaker oppstått forsinkelser i enkelte prosjekter. Mange av disse skyldes leverandører som ikke klarer å overholde kontraktene, blant annet grunnet pandemien. Eksempler på forsinket leveranse er NH90 helikopter. Samlet sett vurderes situasjonen i investeringsporteføljen som tilfredsstillende.

Internasjonalt materiellsamarbeid/ industrisamarbeid

Forsvarsmateriell følger opp internasjonalt materiellsamarbeid og bistår Forsvarsdepartementet med å støtte norsk forsvarsindustri i tråd med vår nasjonale forsvarsindustrielle strategi³. Etaten bistår og gir råd til Forsvarsdepartementet i bi- og multilaterale materiellsamarbeidssaker og har selv dialog med relevante myndigheter i flere land for å samarbeide om og fasilitere våre anskaffelser.

Etaten har et sektorovergripende ansvar for koordinering og forvaltning av Strategi for beskyttelse av norskutviklet forsvarsteknologi

³ Meld. St. 9 (2015–2016) Nasjonal forsvarsindustriell strategi

(FD, 2018). Dette medfører ansvar for:

- tilstrekkelig beskyttelse av teknologi som er av nasjonal sikkerhetsmessig betydning
- at norsk teknologi beholdes under nødvendig nasjonal kontroll
- å bidra til en helhetlig utvikling av kritisk norskutviklet teknologi til Forsvarets beste
- å styrke norsk posisjon i forbindelse med bi- og multinasjonalt myndighetssamarbeid
- å underbygge norsk industris eksportmuligheter
- å stimulere til videreutvikling av prioriterte kompetanseområder
- å tilrettelegge for effektiv og rasjonell forvaltning

Forsvarsmateriell har god evne til å følge opp Strategi for beskyttelse av norskutviklet forsvarsteknologi, samt følge opp og koordinere materiellsamarbeid.

Industrisamarbeidsavtaler

Gjennom industrisamarbeidsavtaler med internasjonale leverandører bidrar vi til å hjelpe norsk industri med å få internasjonal markedsadgang. På oppdrag fra Forsvarsdepartementet fremforhandlet vi ni nye industrisamarbeidsavtaler med utenlandske leverandører i 2020. Den totale industrisamarbeidsforpliktelsen for disse avtalene er på om lag 500 millioner kroner. Syv av industrisamarbeidsavtalene er knyttet til rammeavtaler der totalverdien per nå ikke er kjent. I tillegg ble det fremforhandlet tre strategiske industrisamarbeidsavtaler med utenlandske bedrifter knyttet til fremtidige prosjekter. Hele porteføljen på 41 løpende industrisamarbeidsavtaler hadde ved årsskiftet en total forpliktelse på 15,1 milliarder kroner.

Aktiviteter i norsk industri som følge av industrisamarbeidsavtalene ble i 2020 godskrevet for 3,9 milliarder kroner. Dette gjelder industrisamarbeidsaktiviteter gjennomført i 2019. Avtalene berører og gir oppdrag til mange norske bedrifter over hele landet.

Nordisk forsvarssamarbeid

Gjennom det nordiske forsvarsmateriellsamarbeidet *Nordic Defence Cooperation* (NORDEFECO)

viderefører Danmark, Finland, Sverige og Norge felles anskaffelse av uniformer i *Nordic Combat Uniform System project* (NCU). Norge leder dette prosjektet med en felles nordisk prosjektgruppe. De fire nasjonene har en felles merkantil prosess, men vil signere fire separate kontrakter. Prosjektet har gjennomført omfattende tester, og forhandlingene vil være sluttført tidlig i 2021. Den totale kontraktsverdien for landene er anslagsvis 2–3 milliarder kroner, med leveranser i perioden 2022–2024.

Forsvarsmateriell arbeider samtidig systematisk gjennom representasjonen i NORDEFECO *Cooperation Area Armaments* (COPA ARMA) med å nyttiggjøre seg de erfaringene blant annet NCU har gjort i sitt prosjekt. Dette har resultert i at de nordiske materielldirektørene har utgitt COPA ARMAs NORDEFECO Project Development Guide (NPDG), som fungerer som en veileder for fremtidige fellesnordiske anskaffelsesprosjekter.

Industrisikkerhet

Mange anskaffelser til Forsvaret er, naturlig nok, sikkerhetsgraderte anskaffelser. Det innebærer at leverandøren av varen eller tjenesten kan få tilgang til eller tilvirker sikkerhetsgradert informasjon, eller få tilgang til et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur», jf. sikkerhetsloven §9-1. I slike anskaffelser stilles det spesielle krav til både leverandøren og den som anskaffer. Forsvarsmateriell forvalter disse forholdene på sektorens vegne. Porteføljen med avtaler som følge av disse lovkravene omfatter for tiden 640 leverandører.

Forsvarsmateriell yter også veiledning, inspiserer og assisterer med sikkerhetsklarering og med forholdet til andre myndigheter for de norske leverandørene. Videre utfører Forsvarsmateriell kontrolloppdrag på oppdrag fra Nasjonal Sikkerhetsmyndighet. Covid-19-situasjonen har gjort dette arbeidet vanskeligere, og veiledning og inspeksjon har vært spesielt utfordrende. Antallet klareringssaker for norske leverandører økte med 42 prosent fra 2019 til 2020. Klarering er viktig for leverandørenes evne til å levere og dermed dekke Forsvarets behov.

L2

Utfører effektiv eierskaps- og materiellforvaltning

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER MINDRE TILFREDSSTILLELSE.

Eierskaps- og materiellforvaltningen skal bidra til at Forsvaret har sikkert, tilgjengelig og relevant materiell som understøtter Forsvarets operative evne. Forvaltningen skal være effektiv i forhold til den interne ressursbruken og medvirke til en mest mulig kostnadseffektiv materiell-drift i Forsvaret. Overordnet er tilstanden for materiellporteføljen utfordrende, men det har blitt satt i verk flere avbøtende tiltak, og det er god fremdrift i disse. Nye materiellsystemer innføres, men fremdeles består ryggraden i materiellporteføljen av eldre systemer som er i ferd med å gå ut på dato, teknisk sett. Innføringen av NH90 helikopter er krevende og vil fortsatt være det fremover. Tilgjengeligheten på helikoptre var også i 2020 betydelig lavere enn ønsket. Vi har tett og god oppfølging med leverandøren og nært samarbeid med Forsvaret, spesielt når det gjelder å etablere driftsavtaler for NH90. Leverandøren i Italia er sterkt påvirket av smitteverntiltak som følge av pandemien.

Vi arbeider aktivt sammen med Forsvaret for å effektivisere materielldriften i Forsvaret. Det gjennomføres tiltak innenfor alle fagområder for å sikre at materiellet til bruk driftes mest mulig effektivt. I løpet av 2020 har vi, sammen med Forsvaret, bidratt til å realisere en effektiviseringsgevinst rundt 110 millioner kroner på Forsvarets materiell-drift.

Direktiv for materiellforvaltning konkretiserer

og stiller krav knyttet til vår rolle som fagmyndighet for materiell. Direktivet tydeliggjør fordelingen av roller, ansvar og myndighet mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell. Driftssetting av materiell-systemer i det felles forvaltningssystemet FIF 3.0 (SAP) er i henhold til planen, og flere av de komplekse materiellsystemene på luft- og sjø-siden er på vei til å bli implementert i SAP. I tillegg arbeides det med å etablere et verktøy for oppdatert levetidskostnadsbilde for hovedmateriellet.

Dette arbeidet medvirker til en kontinuerlig forbedring av masterdata, som er et viktig grunnlag for effektiv forvaltning. Som en viktig del av dette arbeidet gjøres det en innsats for å kartlegge materielldata og identifisere tiltak for å forbedre kvaliteten på disse.

Forsvarsmateriell har også vært preget av pandemien, men har gjennom bruk av digitale verktøy og tilpassing i stor grad løst utfordringene som har oppstått. Det har likevel vært enkelte områder som har vært mer utsatt enn andre. Oppfølging av handlingsplan for sikkerhetsgodkjenning av IKT-systemer er noe forsinket, men vi jobber aktivt sammen med Forsvaret, og måloppnåelsen er bedre ved utgangen av året enn den har vært tidligere.

Vi ivaretar beredskapsmessige forhold innenfor ansvarsområdet til Forsvarsmateriell. Vi arbeider

med å videreutvikle beredskapsplanene og innarbeide disse i virksomheten.

Ressursinnsatsen har blitt økt i løpet av året for å få gjennomført avhendingen og unngå unødvendig lager- og ressursbinding i Forsvaret. Innenfor avhendingsområdet har det vært stor aktivitet, spesielt for F-16 kampfly. Vi sam-

arbeider med Forsvaret om en felles plan knyttet til fremdrift og status for F-16, som fases ut. Nasjonale auksjonssalg er gjennomført. Det har blitt inngått kontrakt for destruksjon av fregatten Helge Ingstad.

Ø1

Anvender tildelte midler nøkternt og effektivt

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Målet er at økonomistyringen skal være i tråd med regelverket, og at Forsvarsmateriell skal levere et økonomisk resultat i henhold til tildelingen. Midlene skal brukes effektivt og materielle verdier forvaltes på en forsvarlig måte.

I 2020 hadde Forsvarsmateriell en samlet netto tildeling på 18,6 milliarder kroner fordelt på investering og drift på kapitlene 1760 og 1761 med tilhørende inntektskapitler. Av den samlede tildelingen var 16,8 milliarder kroner til investeringer og 1,8 milliarder kroner til driftsutgifter. Investeringsandelen tilsvarer 90,4 prosent av total tildeling.

Forsvarsmateriell benyttet 17,1 milliarder kroner, som utgjør 91,9 prosent av samlet tildeling.

Investeringsandelen av de samlede utgiftene var 15,3 milliarder kroner, som utgjør 91,3 prosent av tildelingen for 2020.

Investeringene i nye kampfly utgjør 7,2 milliarder kroner og øvrige investeringer 8,1 milliarder kroner. Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til utsatt kontraktsinngåelse på nye undervannsbåter og søkes overført til 2020.

Netto driftsutgifter i 2020 var 1,8 milliarder kroner. Det utgjør 98,2 prosent av tildelingen.

Forsvarsmateriells aktiviteter er gjennomført innenfor gitte tildelinger, og resultatet er samlet sett tilfredsstillende ut fra Forsvarsdepartementets krav.

I1

Ivaretar forebyggende sikkerhet og forsvarlig forvaltning

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Forebyggende sikkerhet og forsvarlig forvaltning er vesentlige fokusområder. Vi vurderer måloppnåelse på området som tilfredsstillende og har videreført initiativ og forbedringstiltak fra 2019.

Vi er fortsatt opptatt av å opprettholde og heve kvaliteten på regnskapet med mål om å få en umodifisert beretning også for 2020

Vår internkontroll er systematisert og dokumentert i tråd med rammeverket for helhetlig risikostyring og internkontroll (COSO⁴). Vi har videreutviklet dette for oppfølging av internkontroll, men resultat av vår årlige modenhetsvurdering av prosessene relatert til styring og kontroll, eksterne tilsyn, egen oppfølging samt resultater av internrevisjonens oppdrag viser at vi på enkelte områder kan forbedre etterlevelsen av internkontrollsystemet vårt. Vi har ikke fått tilbakemelding fra Riksrevisjon om at de har funnet

svakheter eller utfordringer ved internkontrollen som er knyttet til den finansielle rapporteringen og som vil være kritisk sett opp mot avgivelse av revisjonsberetningen.

Vi har videreutviklet etatens styringssystem og forbedret dokumentasjonen av vesentlige prosesser.

Det er et mål at anskaffelsene foregår korrekt, slik at vi unngår omdømmetap og sikrer effektiv ressursbruk. Det er ingen fellende avgjørelser i Klagenemda for offentlige anskaffelser i perioden.

Avhending er gjennomført innenfor de rammene Forsvarsdepartementet har gitt. Materiell som ikke lenger skal brukes av Forsvaret, blir faset ut gjennom salg fra nasjon til nasjon, donasjon, auksjon eller destruksjon.

⁴The Committee of the Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

I2

Videreutvikle etaten som profesjonell utøver innen materiellinvestering og -forvaltning

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Forsvarsmateriell har videreutviklet etaten og realisert gevinstkravet i samsvar med føringene som er gitt av Forsvarsdepartementet, og planen for videreutvikling i perioden 2017–2020.

Det er lagt ned mye arbeid i å tilpasse organisasjonsstrukturen, utvikle mer effektive arbeidsformer, heve kompetansen og kontinuerlig forbedre arbeidsprosessene. I 2020 ble Landkapasiteter og Felleskapasiteter slått sammen. Omstillingen i Luftkapasiteter til det felles europeiske regelverket for luftdyktighet er implementert. Dette har skjedd i tett samarbeid med Luftforsvaret.

Vi fortsatte arbeidet med å videreutvikle dokumentasjonen av arbeidsprosessene våre i styringssystemet og har identifisert en rekke forbedrings- og effektiviseringstiltak. Kontinuerlig forbedringsmetodikk er benyttet for å identifisere forbedringsområdene, som deretter er brutt ned i konkrete tiltak. Vi har i tillegg videreutviklet noen av tiltakene fra tiltaks- og gevinstrealiseringsplanen og vil videreføre disse i neste langtidperiode. Dette er et viktig bidrag til kontinuerlig forbedring og videreutvikling av etaten. Alle nyansatte fikk opplæring i Lean, som brukes som metode i forbedringsarbeidet.

Smitteverntiltakene som følge av pandemien har satt fart på digitaliseringen, og vi har tilpasset oss den nye hverdagen som balanserer bruken av hjemmekontor og fysisk oppmøte på arbeidsplassen. Bruken av digitale møter har gjennom 2020 blitt standarden.

Vi er i ferd med å strukturere og intensivere arbeidet med digitalisering i henhold til forsvarssektorens digitaliseringsstrategi.

Forsvarsmateriell og Forsvaret er gjensidig avhengig av hverandres støtte for å kunne løse pålagte oppgaver. Samhandlingen er regulert gjennom avtaler som presiserer hva Forsvarsmateriell skal bidra med for å støtte Forsvarets operative evne og beredskap. Den årlige evalueringen av leveransene og samhandlingen mellom Forsvarsmateriell og Forsvaret ble gjennomført, og Forsvaret gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger på leveranser, evnen til samarbeid og utøvelsen av den rådgivende funksjonen vår i sektoren.

Gjennomføringen av planen for videreutvikling av etaten i langtidperioden, samt kvalitet på leveranser og utført arbeid, vurderes som tilfredsstillende.

M1

Innehar riktig kompetanse til rett tid

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Vi arbeider for å være en attraktiv arbeidsgiver som kan tiltrekke oss nye medarbeidere og beholde og videreutvikle kompetansen hos medarbeiderne. Gjennom 2020 har vi hatt totalt 165 nyansettelser. Gjennomsnittlig er det i overkant av 20 søkere til hver stilling. Vi har flere interne og eksterne kurs og utdannings-tilbud som bidrar til å beholde og videreutvikle kompetanse.

I 2020 har vi brukt strategisk kompetanseledelse som et virkemiddel for å realisere målsetninger innen satsningsområdene organisasjon, ledelse og medarbeiderskap. I den forbindelse har vi utarbeidet en samlet oversikt over hele organisasjonens kompetansebeholdning og fremtidige kompetansebehov. Som en del av dette er det behov for å utarbeide en plan for hvilke oppgaver som kan løses og hvilken kompetanse som kan innhentes, via samarbeidspartnere.

På de fleste områder tiltrekker vi oss kompetanse både på det sivile og militære markedet. I dag har vi både et godt kompetansemangfold og den nødvendige kompetansen for å løse oppdragene våre.

Vi har medarbeidere med høyt engasjement og vilje til å legge ned en stor arbeidsinnsats. Vi

jobber kontinuerlig med å følge opp arbeidsmiljøet. Det gjennomføres fire møter årlig i det sentrale arbeidsmiljøutvalget, og i tillegg er samarbeidet med tjenestemannsorganisasjonene konstruktivt og godt.

Arbeidet med innføringen av ordning for militært tilsatte (OMT) har vært prioritert og ferdigstilles primo 2021. Dette er en viktig del av det videre arbeidet for å sikre en bærekraftig kompetansesammensetning, som tydeliggjør hvor militær kompetanse er nødvendig, og hvordan den best kan anvendes gjennom en styrt og langsiktig prosess. Videre er karriere-, kompetanse- og talentprosjektet i sin siste fase. Kompetansekodeverket implementeres nå i alle stillingsbeskrivelser i organisasjonen.

Det totale sykefraværet var 2,2 prosent i 2020. Det er betydelig lavere enn gjennomsnittet i offentlig sektor, og vi vil jobbe videre for å bevare dette lave nivået.

Ledelse står sentralt i Forsvarsmateriell, og vi gjennomfører både egne lederkurs og mellomlederprogram for mer erfarne ledere. Gjennom 2020 er det gjennomført ledergruppeutvikling i ledergruppene i Forsvarsmateriell.

DEL 4 | STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Basert på resultatene fra egenvurderinger og internrevisjonens overordnede uttalelse mener vi at den samlede styringen og kontrollen er god og tilpasset virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet.

Iverksettelsesbrevet fra Forsvarsdepartementet gir mål, oppdrag, føringer og rammer for virksomhetsåret. Den totale oppgaveporteføljen omfatter også faste oppgaver og egeninitierte oppgaver. Oppgavene ivaretas av leveranseavdelingene, og direktøren gir føringer til sine ledere i mål- og resultatavtaler.

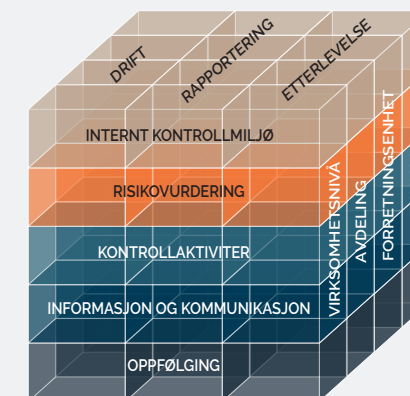
MÅL-, RESULTAT- OG RISIKOSTYRING

Vi styrer virksomheten gjennom mål-, resultat- og risikostyring. Styring og oppfølging tilpasses virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. Vi skal innenfor disponible ressursrammer realisere de målene og resultatkravene som Forsvarsdepartementet har fastsatt i iverksettelsesbrevet. Det strategiske målbildet brukes i den interne styringen og som grunnlag for rapportering til Forsvarsdepartementet. I løpet av året vurderer vi statusen for styringsparametere for hvert av målene. Denne statusen gir oss en indikasjon på graden av måloppnåelse. Målene vurderes i tillegg kvalitativt.

Risikostyring brukes som en integrert del av styringen mot fastsatte mål og resultatkrav. Risiko som kan hindre måloppnåelse, er identifisert og vurdert av alle leveranseavdelinger og stabsavdelinger. Nødvendige tiltak for å bedre måloppnåelsen er tatt inn i mål- og resultatavtalene til den enkelte leder. Måloppnåelse følges opp gjennom året med vekt på risikostyring. Det gjennomføres egne risikovurderinger i investeringsprosjektene.

INTERNKONTROLL

Prinsippene i rammeverket COSO⁵ ligger til grunn for utviklingen av vårt internkontrollsystem, og i 2020 har etaten jobbet konsentrert med etterlevelse og videreutvikling av dette. Vi arbeider kontinuerlig med å videreutvikle etatens styringssystem, og et av de viktigste målene er å forbedre dokumentasjonen av hovedstøtteprosesser og sentrale støtteprosesser. Dette er en del av arbeidet med å sikre etterlevelse av COSOs rammeverk og øke modenheten i styrings- og kontrollprosessene.

⁵The Committee of the Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

ARBEIDET MED HOLDNINGER, ETIKK OG LEDELSE

Forsvarsmateriell har siden etableringen lagt særlig vekt på å utvikle og etterleve en kultur fundamentert på verdiene *integritet*, *respekt* og *ansvar* og på vår etiske plattform. Alle ansatte skal være godt kjent med og etterleve verdigrunnlaget og gjeldende etiske regler.

Vårt arbeid med holdninger, etikk og ledelse (HEL) gjennomføres innenfor rammen av *integritetsprogrammet*, som består av de tre hovedkomponentene *verdigrunnlag*, *etiske retningslinjer* og *antikorrupsjonsprogram* samt de to støttekomponentene *kompetansebygging* og *integrering i HR-prosesser*.

Viktige aktiviteter i tilknytning til integritetsprogrammet var å:

- ha integritet som tema på allmøter med kapasiteter og avdelinger i etaten
- gjennomføre dilemmatrening hvor deltakerne drøfter relevante og konkrete etiske problemstillinger og dilemmaer
- promotere integritetsprogrammet på intranett
- videreutvikle etatens antikorrupsjonsprogram
- teste kandidaters holdninger og evne til

etisk refleksjon i rekrutteringsprosessen og inkludere spørsmål knyttet til kjerneverdier i medarbeidersamtalen

- gi nyansatte en velkomstpakke før oppstart, som også inneholder informasjon om integritetsprogrammet
- forbedre måten vi følger opp leverandørers integritet
- delta i kontaktforum HEL
- gjennomføre seminar for ansatte som har næringslivskontakt
- delta i samarbeidsforum med industrien vedrørende integritet

Effekten av integritetssystemet og arbeidet med holdninger, etikk og ledelse måles i den årlige egenevalueringen av modenhet og i medarbeiderundersøkelsen som gjennomføres annethvert år.

På en skala fra 1 til 5 fikk komponenten *integritetsbygging* en score på 4,5 i modenhetsvurderingen. I medarbeiderundersøkelsen i 2019 fikk elementet *I min enhet handler vi i samsvar med Forsvarsmateriells verdier* poengsum 4,1. På bakgrunn av dette vurderes effekten av integritetsprogrammet og arbeidet med holdninger, etikk og ledelse i sin helhet som positiv. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende.

RIKSREVISJONEN

Siden implementeringen av de statlige regnskapsstandardene i forsvarssektoren i 2016 har vi jobbet mye for å sikre tilfredsstillende kvalitet på regnskap og regnskapsmessige vurderinger. Vi har de to siste årene fått en umodifisert revisjonsberetning og har jobbet for dette også i 2020. Vi har en god og løpende dialog med Riksrevisjonen.

Vi viser til øvrig omtale i del VI Årsregnskap.

OVERORDNET VURDERING AV MODENHETEN I STYRINGS- OG KONTROLLPROSESSENE

Forsvarssektorens modell for å vurdere modenhetsnivået i styrings- og kontrollprosessene gir grunnlag for kontinuerlig forbedring av disse prosessene. Modellen danner også grunnlag for erklæringen om modenhet i styringen i denne delen av årsrapporten. Hovedområder som måles, er «hensikt», «engasjement og for-

pliktelse», «dyktighet og evne» og «ledelsesoppfølging og læring». Modenheten bedømmes etter følgende skala: «kontinuerlig forbedring» (høyeste nivå), «etterlevd», «formalisert», «fragmentert» og «uformell» (laveste nivå). Høsten 2020 ble det gjennomført en egenvurdering av modenhet i styrings- og kontrollprosessene i Forsvarsmateriell. Vi har vurdert modenheten for disse prosessene samt hovedprosessen utfase. Gjennomsnittsscoren viser at modenheten i styring og kontroll har beveget seg i retning etterlevd, fra formalisert. Dette er en bedring fra 2019, som viser at utviklingsarbeidet vårt gir resultater.

Forsvarsmateriells internrevisjon skriver i sin overordnede uttalelse:

«Samlet sett vurderes modenhetsnivået på Forsvarsmateriells styring og kontroll til å være formalisert, og flere elementer er på god vei mot etterlevelse. Modenheten vurderes å være styrket i løpet av året, men ikke tilstrekkelig til å endre kategori fra i fjor. Trenden over flere år er positiv.»

VARSLINGSKANAL

Forsvarsmateriell legger til rette for at interne og eksterne aktører kan varsle om mulige kritikkverdige forhold. Informasjon om fremgangsmåten for varsling finnes på Forsvarsmateriells internett- og intranett-sider. På bakgrunn av at vi opererer i en særlig utsatt bransje er det mulig å varsle anonymt. Mottatte varsler følges opp løpende.

I 2020 mottok vi fem varsler. Fire er avsluttet og en sak er overført til en annen etat.

I 2019 evaluerte advokatfirmaet Wikborg og Rein ordningen og ga den en positiv vurdering, og i 2020 er rutinene for personvernforordningen (GDPR) ytterligere forbedret.

FELLESFØRINGER I TILDELINGSBREVET

Regjeringens inkluderingsdugnad

Inkluderingsdugnden er et felles samfunnsoppdrag for å få flere av de som er i arbeidsfør alder, i jobb. Regjeringen har satt som mål at fem prosent av de nyansatte i statlige virksomheter skal ha nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Trainee-programmet er en del av statens satsing for å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne og hull i CV-en i arbeidsmarkedet. Et krav er at søkeren har utdanningsnivå som tilsvarer bachelor eller høyere. Ansettelsen kan vare i inntil to år, med mulighet til forlengelse i inntil et år ekstra.

Vi har gjennom 2020 kommet godt i gang med dugnden. Dersom det er kvalifiserte søkere med funksjonsnedsettelse eller hull i CV-en til våre stillinger, skal vi kalle inn minst én søker fra hver gruppe til intervju. Dette er nå fast praksis.

Totalt har vi hatt fem midlertidige ansettelser innenfor kriteriene til inkluderingsdugnden. To av disse har resultert i fast ansettelse, etter ekstern kunngjøring av stillingen og i konkurranse med andre søkere. Erfaringene så langt viser at det ofte er behov for kun enkle tilrettelegginger for å få arbeidssituasjonen til å fungere godt. I 2020 ble det også tilsatt en person gjennom trainee-ordningen.

Vi har i perioden opprettet et godt samarbeid med NAV på dette området.

For å lykkes i dette arbeidet er det viktig å heve kompetansen hos de som tar avgjørelser i rekrutteringsprosesser, og også å gjøre dem bevisste på egne holdninger. I 2020 deltok ansatte fra Forsvarsmateriell på kurs i temaet mangfoldsrekruttering. Som arbeidsgiver i staten er det en del av vårt samfunnsansvar å bidra til at noen av de som har falt utenfor arbeidslivet, får en mulighet til å komme tilbake. Vi ser frem til å delta videre i det viktige arbeidet som inkluderingsdugnden innebærer.

DEL 5 | VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

En overordnet vurdering tilsier at Forsvarsmateriell er rustet til å løse oppdraget som ligger i tildelingsbrevet for 2021.

Målbilde for 2021:

Langtidsplanen⁶ *Evne til forsvar – vilje til beredskap* for 2021–2024 ble behandlet i Stortinget høsten 2020. Denne, sammen med tildelingsbrevet og instruksen fra Forsvarsdepartementet samt Forsvarssjefens plan for 2021–2032, legger føringer for gjennomføringen av Forsvarsmateriells virksomhet.

Tildelingsbrevet gir oss rammen for virksomheten i 2021. Resultatmålene våre er de sentrale resultatene vi skaper for å oppnå effektmålet *Materiell som møter Forsvarets behov er tilgjengeliggjort på en mest mulig ressurseffektiv og bærekraftig måte*.

Våre hovedoppgaver – *fremskaffe, forvalte og avhende materiell for forsvarssektoren på en ressurseffektiv måte* – ligger fast i den nye langtidsplanen. Vi understøtter Forsvaret, slik at forsvarssjefens forutsetninger skal være best mulig og i samsvar med besluttet ambisjon. Langtidsplanen legger opp til en sterk vekst i materiellinvesteringer i perioden 2021–2024. Samtidig som store prosjekter som nye ubåter, maritime overvåkingsfly og nye kampfly gjennomføres, skal det også gjennomføres en rekke andre prosjekter. Mange er knyttet til IKT-satsingen i sektoren, hvor majoriteten av prosjektene er organisert gjennom programmene MAST (militær anvendelse av skytjenester) og Mime (program for taktisk informasjonsinfrastruktur eller kampnær IKT). Det legges større vekt på samarbeid med både industri og andre nasjoner i perioden. Alle materiellsystemer inneholder i

økende grad kompleks IKT-integrasjon, og det krever godt samarbeid på tvers av kapasitetsområdene i etaten og med Forsvaret.

I tillegg til vekst på investeringsområdet innebærer langtidsplanen en økning i systembredde, materiellvolum, bruksintensitet og materielltilgjengelighet i Forsvaret de kommende årene. Flere nye og avanserte systemer settes i full drift samtidig som eldre materiell skal driftes frem til det utrangetes. Videre skal modent materiell oppgraderes for å holde tritt med teknologiutviklingen. Det vil bli mer utfasing og avhending i perioden. Dette omfatter blant annet større materiellsystemer som F-16 kampfly, P-3 overvåkingsfly og Sea King redningshelikopter.

Smitteverntiltak som følge av covid-19-pandemien har påvirket virksomheten vår i 2020 med reise- og møtebegrensninger og begrenset tilgang på graderte kommunikasjonsløsninger både internt og mot leverandørene. Det er risiko for at dette vil påvirke leveransene i 2021 på en negativ måte.

Norge har et stort ansvar for å bidra til oppnåelsen av FNs bærekraftsmål innen 2030. Dette gjenspeiles også i føringer fra Forsvarsdepartementet. Arbeidet mot bærekraftsmålene omfatter økonomiske aspekter, sosiale forhold og klima og miljø, og alle disse aspektene må ses i sammenheng. Forsvarsmateriell skal bidra ved å innlemme bærekraftsmålene i planlegging og styring av etaten.

Forskning og utvikling

Teknologiutviklingen og utnyttelsen av forskning og utvikling (FoU) generelt, setter viktige premisser for gjennomføringen av Forsvarsmateriells virksomhet de kommende årene. Vi følger Forsvarsdepartementets FoU-strategi samt Forsvarets forskningsinstituttets FoU-plan. Som et ledd i forbedringen av samhandling og koordinering mellom FoU-relaterte aktiviteter er det etablert direkte kontakt mellom de ulike fagområdene i Forsvarsmateriell og tilsvarende fagområder i Forsvarets forskningsinstitutt. Dette arbeidet vil fortsette i 2021, og vi skal jobbe for å forbedre og effektivisere samarbeidet.

Trekantsamarbeidet mellom forsvarssektoren, Forsvarets forskningsinstitutt og industrien vil fortsatt være under utvikling. Målet er å redusere

anskaffelsestiden på de prosjektene der det er mulig.

Gjennom Meld. St. 30 (2019–2020) *En innovativ offentlig sektor* vil Regjeringen at offentlig sektor skal ta ut det fulle potensialet som ligger i innovasjon og nytenkning. Meldingen lanserer tre prinsipper for å fremme innovasjon i offentlig sektor:

- gi handlingsrom og insentiver til å innovere
- utvikle kultur og kompetanse for innovasjon
- søke nye former for samarbeid

Den overordnede tiltaksplanen for FoU-aktiviteter i 2021 innebærer fortsatt at vi konsentrerer oss om koordinering internt, økt informasjonsutveksling innen FoU og ytterligere forbedret dialog med aktørene i forsvarssektoren.

R1

RESULTATMÅL R1: FREMSKAFFELSE AV MATERIELL TIL AVTALT TID, KOSTNAD OG YTELSE

Vi skal gjennomføre godkjente materiell-investeringer til sektoren. Anskaffelser skal bidra til å understøtte Forsvarets operative evne. Resultatmålet innebærer å gjennomføre materiellprosjekter og ta rollen som prosjekt-ansvarlig. Det innebærer også produksjon av beslutningsunderlag og overføring av godkjent materiell til Forsvaret.

Ambisjonene for perioden 2021 til 2024 er:

- anskaffe og innfase materiell raskere
- effektivisere investeringsprosessen sammen med Forsvaret
- utvikle rollen som rådgiver innenfor investeringsvirksomheten i sektoren

Vi skal legge til grunn en nøktern godt nok-tilnærming ved anskaffelse av materiell, og materiellets informasjonssystemer skal kunne godkjennes i henhold til sikkerhetslovens krav.

Forsvarsmateriell skal legge større vekt på kontraktsoppfølgingen som et tiltak for å sikre økt leveransesikkerhet fra industrien. Vi skal intensivere arbeidet med å øke det strategiske samarbeidet med forsvarsindustrien, internasjonale partnere, andre statlige virksomheter og øvrig næringsliv for å bedre og mer fleksibel utnytte de tilgjengelige ressursene. Vi skal i større grad anskaffe kommersielt tilgjengelige varer og løsninger som er kostnads-effektive i et livssyklusperspektiv.

Forsvarsmateriell gir råd til både Forsvarsdepartementet og Forsvaret i alle fasene i investeringsprosessen. Vi gir også råd knyttet

til materiellsamarbeid – inkludert internasjonalt materiellsamarbeid, industrisamarbeid, industri-sikkerhet og ivaretagelse av sensitiv, norsk-utviklet forsvarsteknologi.

Industrisamarbeid

Gjennom vår samtlende kompetanse innenfor prosjektledelse, teknologi, økonomi og vår juridiske, merkantile og markedsmessige kunnskap er vi en faglig rådgiver og bistår med operasjonalisering av nasjonal forsvars-industriell strategi i forsvarssektoren. Et sentralt element her er å sikre god informasjons-utveksling mellom forsvarssektoren og norsk forsvarsindustri.

Vi skal være en krevende kunde og sørge for at industrien utvikler og produserer kosteffektive løsninger som tilfredsstillende sektorens behov. Dette skal bidra til at løsningene har potensial til å lykkes på det internasjonale markedet. Forsvarsmateriell vil bistå Forsvarsdepartementet med å ivareta norske sikkerhetsinteresser, blant annet gjennom industrisamarbeidsavtaler og beskyttelse av norsk utviklet forsvarsteknologi. Dette bidrar til å sikre norsk forsvarsindustri adgang til markeder som ellers er utilgjengelige, og opprettholder industriens rolle som en viktig bidragsyter til norsk sikkerhet og beredskap.

Internasjonalt materiellsamarbeid

Ved alle anskaffelser vurderes mulighetene for bilateralt eller flernasjonalt samarbeid med andre nasjoner. Stramme økonomiske rammer, prisvekst på militært materiell og felles sikkerhetsutfordringer gjør det naturlig å styrke det flernasjonale forsvarssamarbeidet innenfor både anskaffelser og drift. Gitt riktige rammebetingelser

og enighet om krav og tidslinjer for anskaffelsen, kan flernasjonalt samarbeid bidra til besparelser for partene. Som eksempler anskaffes ubåter i samarbeid med Tyskland, uniformer gjennom det nordiske samarbeidet NORDEFECO og lastevogner sammen med Sverige. Vi er opptatt av samarbeid med USA på bakgrunn av landets anskaffelse av Naval Strike Missile (NSM,) som leveres av Kongsberg Defence & Aerospace, og vi anser det som naturlig å utvikle det bilaterale samarbeidet videre for å sikre synergier knyttet til teknologiutviklingen.

Norges inntreden i det europeiske forsvarsfondet innebærer en satsing på europeisk industrielt samarbeid. Vi vil støtte Forsvarsdepartementet med kompetanse og koordinering med partnere og industri for å sikre at norske interesser ivaretas.

Nordisk forsvarssamarbeid

Nordisk samarbeid representerer en mulighet for Norge til å finne synergier og besparelser knyttet til anskaffelse og understøttelse. Uniformsprosjektet (NCU) har vist at det er mulig å hente ut stordriftsfordeler i Norden. Vi vil arbeide for å utvikle den fellesnordiske prosessen for identifisering av felles prosjekter; dette både med tanke på flere anskaffelsesprosjekter, og også samarbeid knyttet til drift og vedlikehold. Videre vil Forsvarsmateriell arbeide for å forberede norsk formannskap i *Nordic Defence Cooperation* NORDEFECO i 2022.

R2

RESULTATMÅL R2: EFFEKTIV EIERSKAPS- OG MATERIELL- FORVALTNING

Forsvarsmateriells eierskaps- og materiellforvaltning skal bidra til at materiellet som Forsvaret disponerer, forblir sikkert, tilgjengelig, kostnadseffektivt og relevant over levetiden. Langtidsplanen innebærer økning i systembredde, materiellvolum, bruksintensitet og materielltilgjengelighet i Forsvaret de kommende år. Flere nye og avanserte systemer settes i full drift samtidig som eldre materiell skal driftes frem til det utrangeres. Videre skal modent materiell oppgraderes for å holde tritt med teknologiutviklingen. På IKT-området skal det foretas en omfattende oppgradering for å sikre Norge bedre evne til å innhente, utveksle og bearbeide informasjon. Denne moderniseringen vil også omfatte flere av materiellsystemene. Vi ser også en utvikling der forvaltningen gjøres ut fra et felles kravsett blant allierte med eventuelle tilpasninger for norske forhold, og at sektoren gjennom strategisk samarbeid utnytter industrien til å utføre oppgaver som sektoren tidligere selv har utført.

Ambisjonen for perioden 2021–2024 er å:

- ivareta materiellsikkerheten
- opprettholde og forbedre materielltilstanden i tråd med overordnede prioriteringer og krav til sikkerhetstilstand
- bidra til å effektivisere materielldriften og -forvaltningen, herunder øke tempoet innen utfasing og avhending av materiell
- implementere og videreutvikle SAP som IT-understøttelse for materielldriften og -forvaltningen
- bidra til utfasing og avhending av større materiellsystemer som F-16 kampfly, P-3 overvåkingsfly og Sea King redningshelikopter

R3

RESULTATMÅL R3: ET BEREDSKAPSKLART FORSVARMATERIELL

Forsvarsmateriell skal understøtte Forsvarets operative evne, herunder operasjoner og beredskap. Målet, *Et beredskapsklart Forsvarsmateriell*, synliggjør våre leveranser innen beredskap i hele spennet fred, krise og krig. Dette innebærer at beredskapsdimensjonen er utviklet og ivaretas innenfor intern drift, fremskaffelser og i materiellforvaltning i samarbeid med Forsvaret.

Vi skal ha beredskapsplanverk som dekker de forberedelsene som må gjøres i fredstid, og beskriver de tiltakene som må gjennomføres ved krise og krig. Vår evne til å fremskaffe materiell, herunder hurtig å kunne omstille fremskaffelsesprosessene i henhold til Forsvarets behov, skal være til stede i alle deler av krisespekteret. Videre skal vi levere en robust materiellforvaltning som ivaretar de kravene som gjelder i de ulike delene av krisespekteret.

Ambisjon for perioden 2021–2024:

- Vårt beredskapsplanverk skal utvikles for å sikre en god ivaretagelse og oppfølging av våre oppgaver, personell og materielle verdier i hele krisespenningen.
- Beredskapsdimensjonen skal systematisk innarbeides i fremskaffelses- og forvaltningsprosessen.

For å løse oppgavene våre og understøtte Forsvaret i krise og i krig må vi ha innarbeidet en beredskapskultur. Et virkemiddel for å lykkes er å få på plass et forbedret planverk for trening og øving.

Som fagmyndighet materiell fastsetter vi krav, godkjenner og kontrollerer faglige forhold knyttet til det materiellet vi fremskaffer, forvalter og utfaser. Dette er en viktig forutsetning for at materiell kan overføres til Forsvaret og driftes sikkert. Vi skal arbeide målrettet med Forsvarsmateriells og forsvarssektorens samfunnsansvar for å bidra til oppnåelse av FNs bærekraftsmål.

Etaten skal utvikle sin evne til å gi råd innenfor materiellforvaltningsområdet til Forsvarsdepartementet og Forsvaret, slik at materiellporteføljen forvaltes og driftes så effektivt som mulig. Dette innebærer blant annet å gi råd om hvilket materiell som bør utrangeres til ulike tidspunkt.

Hovedprosessen utfase skal videreutvikles. Vi skal heve gjennomføringskraften på området, slik at tempoet i utfasing og avhending økes.

TILLEGG TIL ÅRSRAPPORT

MILJØREDEGJØRELSE 2020

Innledning

Miljø- og samfunnsansvaret er en integrert del av etatens virksomhet, og sammen med Forsvaret, øvrige etater og våre leverandører bidrar vi til et bærekraftig samfunn. Forsvarsdepartementet har gjennom tildelingsbrevet for 2021 understreket viktigheten av at videreutvikling av Forsvarsmateriell skjer i lys av FNs bærekraftsmål.

Miljøredegjørelsen for 2020 gir et innblikk i miljøarbeidet som Forsvarsmateriell har utført gjennom året som har gått og skisserer retningen videre for 2021. I årsrapporten for 2021 vil vi gi en mer helhetlig redegjørelse for vår oppfølging av bærekraftsmålene.

Vår påvirkning på det ytre miljøet skjer både direkte gjennom egen aktivitet og indirekte via materiellet som Forsvarsmateriell anskaffer for Forsvaret og øvrige etater i sektoren. Materiellet skal sørge for at Forsvarets operative evne ivaretas, samtidig som det skal ha minst mulig negativ påvirkning på klima og miljø. Totalt sett er forsvarssektorens klima- og miljøutfordringer i stor grad knyttet til nettopp materiell. Dette betyr at hensyn til det ytre miljøet må vurderes gjennom materiellets livssyklus, og spesielt viktig er klima- og miljøvurderinger i tidlig anskaffelsesfase. Forsvarsmateriell skal være en pådriver i å etterspørre klima- og miljøvennlige varer og tjenester. I anskaffelser skal ytre miljø vurderes på lik linje med kravene til blant annet kvalitet og økonomi.

Forsvarsmateriell skal bidra til det grønne skiftet og den generelle omstillingen av samfunnet i en mer miljøvennlig retning. Samtidig

skal videreutviklingen av etaten skje i lys av FNs bærekraftsmål, og klima- og miljøarbeidet skal derfor ses i sammenheng med økonomiske og sosiale forhold.

I arbeidet med ytre miljø legges det stor vekt på samarbeid, både internt i forsvarssektoren og med samarbeidspartnere nasjonalt og internasjonalt. Samarbeid bidrar til kunnskapsheving og et effektivt og målrettet arbeidet med klima og miljø.

For å ivareta samfunnsansvaret for klima og miljø skal Forsvarsmateriell, på lik linje med øvrige etater i Forsvarssektoren, ha et miljøledelsesystem som samsvarer med den internasjonale standarden ISO 14001. Miljøledelse skal bidra til at etaten arbeider systematisk med å forbedre egen miljøprestasjon, og at ytre miljø er en integrert del i alle plan- og beslutningsprosesser. I 2020 ble det opprettet et miljøkontor i Forsvarsmateriell for å understøtte etatens oppfølging av bærekraft og miljø.

Miljøkrav i anskaffelser

Forsvarsmateriell har de siste årene i økende grad hatt fokus på miljøkrav i anskaffelser, og vi arbeider kontinuerlig med forbedring og kompetanseheving innen miljøkravstilling. Offentlige anskaffelser utgjør en vesentlig del av Norges totale klima- og miljøfotavtrykk. Våre anskaffelser skal således understøtte et grønt skifte, FNs bærekraftsmål og implementeringen av sirkulær økonomi. Gjennom å stille relevante miljøkrav til leverandører, materiell og tjenester skal etaten bidra til mer effektivt og bærekraftig bruk av samfunnets midler.

I 2020 har Forsvarsmateriell gjennomført flere prosjekter som viser hvordan miljøkrav kan stilles, ikke kun til materiell, men også til tjenester og prosesser. Lockheed Martin, som er leverandøren av Forsvarets nye kampfly, ble av Forsvarsdepartementet i USA tildelt miljøprisen *Environmental Excellence In Weapon System Acquisition*. De fikk tildelt prisen for å ha inkorporert miljø, materiellsikkerhet og menneskelig yteevne i anskaffelsesprosessen. Denne prisen anerkjenner og belyser viktigheten og potensialet i å gjennomføre anskaffelser med gode miljøprestasjoner.

I forbindelse med den kommende destruksjonen av fregatten Helge Ingstad har det i anbuds-konkurransen blitt stilt strenge krav til selve gjennomføringen av destruksjonen for å ivareta miljø- og sikkerhetshensyn. Salg av metall fra fregatten er i tillegg forventet å innbringe flere millioner kroner. Dette er et godt eksempel på hvordan krav til miljø kan gi økonomisk gevinst.

I anskaffelsesprosjektet for nytt beredskapsmateriell for oljevern er det fra bruker stilt krav til god miljøprestasjon i gjennomføringen av anskaffelsen. Dette innebærer at det skal utformes en miljøstrategi for prosjektet, og at det i alle anskaffelses faser skal dokumenteres hvordan ulike miljøhensyn er blitt vurdert og håndtert.

Giftrikt miljø

EUs nye kjemikaliestrategi for bærekraft, for å oppnå et giftrikt miljø, skal bidra til å sikre bærekraftige kjemikalier, som er trygge for menneskers helse og det ytre miljø. Norge er en sterk pådriver i arbeidet.

Det pågår en rekke arbeider med å erstatte farlige stoffer i materiellsystemene som Forsvarsmateriell anskaffer og forvalter. Norge og forsvarssektoren har kommet spesielt langt, sammenlignet med øvrige land i Europa og

verden, i arbeidet med å erstatte perfluorerte stoffer (PFAS-er) i brannskum til bruk i militær sammenheng. PFAS-er omfatter en stor gruppe syntetiske stoffer som er både helse- og miljøfarlige. Noen av PFAS-ene har egenskaper som hindrer spredning av brann og avdamping av flyktige forbindelser, og er derfor godt egnet i brannskum. Enkelte PFAS-grupper er allerede forbudt i Norge, og det er tatt initiativ til et generelt forbud mot PFAS-er i Europa. Brannskum i forsvarssektoren er stort sett erstattet med fluorfrie alternativer i alle materiellsystem på land og i fly. Det pågår også arbeid med å finne tilfredsstillende fluorfrie alternativer til bruk på Forsvarets fartøy.

Forsvarsmateriell har i 2020 arbeidet med å utvikle nye digitale verktøy for godkjenning og forvaltning av kjemikalier. Når verktøyet er på plass, kan overvåkning av kjemikalier som brukes i ulike materiellsystemer i Forsvaret, gjennomføres mer effektivt. Samtidig vil innføringen forbedre substitusjonsarbeidet i hele sektoren, og på sikt bidra ytterligere i regjeringens og EUs arbeid for et giftrikt miljø.

Internasjonalt samarbeid

Gjennom internasjonalt samarbeid bidrar Forsvarsmateriell i utarbeidelsen av forbedrings-tiltak og standardisering av prosedyrer knyttet til ytre miljø. Samarbeidet sikrer at Forsvarsmateriell er oppdatert på nye krav i klima- og miljøregelverk, og kan påse at disse ivaretas og etterlevs i alle materiellens livsfaser.

Ytre miljø er et viktig tema i flere internasjonale samarbeidsgrupper der Forsvarsmateriell deltar. Et eksempel er NATO-gruppen *Specialist Team Energy Efficiency and Environmental Protection*. Denne gruppen arbeider for integrasjon av miljøvern og energieffektivisering i teknisk kravstilling til materiell til fartøy og i grensesnittet mellom fartøy og land.

I EU-sammenheng deltar vi i European Defense Agency *REACH Task Force*. Utgangspunktet for samarbeidet er det svært omfattende REACH-regelverket som har til hensikt å beskytte menneskers helse og det ytre miljøet. Arbeidsgruppen jobber også systematisk med oppgaver knyttet til tilstøtende HMS- og miljøregelverk. Målet er å fremme harmoniserte prosedyrer for søknader om unntak fra regelverket, bygge en felles forståelse for REACH-krav, dele erfaringer rundt implementering av nye krav samt identifisere hvordan forsvarssektoren treffes av ulike krav, og hvordan forsvarssektoren skal møte disse kravene.

I det nordiske forsvarssamarbeidet NORDEFCO deltar vi i en arbeidsgruppe som tar for seg miljø og farlige materialer. Arbeidsgruppen har blant annet utarbeidet en håndbok i grønne anskaffelser, med den hensikt å gi veiledning i hvordan miljøhensyn kan brukes som krav i anskaffelser.

Fremtidsutsikter

Vi skal videreutvikle evnen til å ivareta etatens miljøansvar. Fokus på integrasjon av bærekraft i arbeidet er viktig for å målrettet medvirke til å nå FNs bærekraftsmål. Etatens ambisjoner innenfor bærekraftsdimensjon klima- og miljø skal blant annet konkretiseres i etatens miljøstrategi.

Videreutviklingen vil kreve økt fokus og ressursinnsats og en enda bedre samhandling i

sektoren, med våre leverandører, og med andre aktører. Samhandlingen er viktig både for å se de ulike tiltakene i sammenheng og for å utnytte den kompetansen som finnes i sektoren.

Forsvarsdepartementet har gjennom tildelingsbrevet for 2021 gitt flere konkrete oppdrag til etatene for å nå regjeringens klima- og miljømål og FNs bærekraftsmål. For eksempel skal vi sammen med øvrige etater i forsvarssektoren utarbeide en felles klima- og miljøstrategi innen utgangen av 2021.

I 2021 skal vi utarbeide en bærekraftsanalyse for virksomheten. Analysen skal identifisere viktige oppfølgingsområder innenfor alle bærekraftsdimensjoner med tilhørende mål og tiltak og vil legge viktige premisser for etatens videre oppfølging.

Vi skal fortsette å utvikle etatens helhetlige og systematiske arbeid med ytre miljø, herunder etablering av etatens miljøledelsessystem.

Teknologiutviklingen gjør det mulig å innføre nytt materiell og løsninger som bidrar til redusert miljøpåvirkning og klimaavtrykk.

Vi skal derfor utnytte ny teknologi og samtidig fortsette å heve kompetansen blant våre ansatte, med spesielt fokus på å stille gode miljøkrav ved anskaffelser og oppfølging av leverandører og materiell i et livsløpsperspektiv.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Mangfold – arbeidsgivers aktivitetsplikt

Forsvarsmateriells samfunnsoppdrag er å utruste Forsvaret. For å kunne løse dette oppdraget er vi avhengig av å sette sammen effektive team som leverer høy kvalitet. Vi mener at dette fordrer likheter og ulikheter i teamets sammensetning. Hvis vi utnytter ulikhetene, vil vi kunne effektivisere oppgaveløsningen fordi vi får tilgang til ulike perspektiver. Dette bidrar til å motvirke ensrettet tenkning og adferd.

Viktigheten av likestilling og mangfold reflekteres i kjerneverdiene våre, mangfoldsarbeidet vårt samt arbeidet med å sikre et helsefremmende og godt arbeidsmiljø for alle våre ansatte. Mangfold og likestilling inngår som en naturlig del av verdigrunnlaget vårt. Kjerneverdiene integritet, respekt og ansvar skal reflektere hva vi gjør, og hvordan vi opptrer ovenfor hverandre. Vi har nulltoleranse for mobbing og trakassering og uønsket adferd.

I handlingsplan for mangfold har vi beskrevet at for oss innebærer mangfold blant annet representativitet i kjønn, etnisitet, alder, religion og legning. Mangfold innebærer både synlige og ikke-synlige ulikheter blant våre ansatte. Forsvarsmateriell deltar i markeringen av Oslo Pride.

Vårt mål er at arbeidsstyrken skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Vi skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass som tiltrekker oss de beste, uavhengig av kjønn, legning, alder og etnisitet. For å bli ansatt i Forsvarsmateriell må man kunne sikkerhetsklareres og autoriseres i henhold til det nivået som er nødvendig for stillingen. I rekrutteringsarbeidet legger vi vekt på

å bruke dokumenterte metoder og høy grad av struktur for på den måten å øke sannsynligheten for at den best kvalifiserte får jobben, uavhengig av kjønn, legning, alder og etnisitet. Nøytral ordbruk i stillingsutlysninger vektlegges. Vi følger opp regjeringens inkluderingsdugnad og legger arbeidsforholdene til rette for personer med redusert funksjonsevne.

Likestilling – faktisk tilstand

Forsvarsmateriell jobber systematisk med like-lønn. I vår lønnspolitikk er det angitt at objektive faktorer som har å gjøre med kompetanse, personlige egenskaper eller konkurransehensyn, skal vurderes. Fastsettelse av lønn til nytilsatte er basert på kvalifikasjoner og er kjønnsnøytrale.

Ved utgangen av 2020 hadde vi 1487 ansatte, fordelt på 326 kvinner og 1161 menn. Våre ansatte kan deles inn i fire kategorier. Samlet er det rundt 22 prosent kvinner i virksomheten. Det er flest kvinner i saksbehandler- og rådgiverstillinger i organisasjonen.

Gjennom vår mellomlederutdanning legger vi til rette for å jevne ut skjevhetene på ledernivå der kvinner er underrepresentert.

Gjennomsnittslønn for kvinner var i 2020 på 655 619 kroner, og for menn var den på 676 139 kroner. Denne forskjellen skyldes i hovedsak at det er flere menn i lederstillinger og tyngre saksbehandlerstillinger.

Ved utgangen av 2020 hadde vi 14 kvinnelige ledere (15 prosent) – i 2019 var andelen 13 prosent.

DEL 6 | ÅRSREGNSKAPET

LEDELSESKOMMENTAR
TIL ÅRSREGNSKAP 2020

Forsvarsmateriell ble etablert 1. januar 2016 og 2020-regnskapet dekker vårt femte driftsår. Forsvarsmateriell gjennomfører materiellprosjekter og ivaretar eierskapsforvaltningen av forsvarssektorens materiell på vegne av Forsvarsdepartementet for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og materiellsikkerhet.

Virksomheten rapporterer periodisert virksomhetsregnskap som supplement til kontantregnskapet, i henhold til de Statlige Regnskapsstandardene (SRS).

Forsvarsmateriell investerer i materiell til bruk i Forsvaret. Investert materiell fremkommer som beholdning av varer og driftsmateriell eller som varelager under tilvirkning. Materiellet overføres til Forsvaret til bokført verdi, med påslag for etatens egne fremskaffelseskostnader fra regnskapsåret 2020.

Vi har fått innvilget unntak av Direktoratet for økonomiforvaltning fra krav i SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell, om aktivering av egne fremskaffelseskostnader frem til 31.12.2019, da vi ikke hadde system for å fange denne type kostnader. Fra 1. januar 2020 har vi implementert system for alle ansatte for å ivareta og etterleve kravet i ovennevnte regnskapsstandard.

Årsregnskapet gir et fullstendig og dekkende bilde av disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

VESENTLIGE FORHOLD VED
ÅRSREGNSKAPET**Materiellanskaffelser**

Forsvarsmateriell hadde en tildeling over kapittel 1760 og 1761 post 45 på 16,6 mrd. kroner (2019: 16,1 mrd. kroner) knyttet til investeringer. Gjennom året er det overført materiell til Forsvaret for 9,4 mrd. kroner (2019: 12,6 mrd. kroner), og samtidig er det bygget varige verdier for fremtidig overlevering til Forsvaret for 10,5 mrd. kroner (2019: 9,5 mrd. kroner). Forskuddsbetalte kostnader har økt med 4,1 mrd. kroner i 2020 fra 10,4 mrd. Kroner i 2019 til 14,5 mrd. kroner i 2020.

Den største overføringen til Forsvaret omfatter seks F-35 kampfly med tilhørende støttesystem. Denne overføringen alene utgjør 5,2 mrd. kroner. De største overføringene er presentert i note 10.

Mellomværende med statskassen

Vårt mellomværende med statskassen utgjorde 152,4 millioner kroner ved årsslutt. Oppstillingen av artskontorapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld dette mellomværende består av.

Driftskostnader

Vi har regnskapsført driftskostnader på 2,8 mrd. kroner i 2020 (2019: 3,5 mrd. kroner). Dette består av 1,0 mrd. kroner i lønnskostnader (2019: 1,4 mrd. kroner) og 1,8 mrd. kroner i andre driftskostnader (2019: 2,0 mrd. kroner). Nedgang i lønnskostnader skyldes aktivering av lønnskostnader på investeringsprosjekter med 0,4 mrd. kroner.

Varelager og driftsmateriell

Forsvarsmateriell har en beholdning av varer under tilvirkning på 16,0 mrd. kroner pr. 31.12.2020 (2019: 15,4 mrd. kroner), og beholdning av varer og driftsmateriell på 0,7 mrd. kroner (2019: 0,7 mrd. kroner), vurdert til anskaffelseskost.

Vi har i 2020 overført prosjektbeholdninger til Forsvaret tilsvarende 0,7 mrd. kroner (2019: 0,7 mrd. kroner).

Revisjonsordning

Riksrevisjonen er ekstern revisor og reviderer årsregnskapet. Revisjonsberetningen skal foreligge innen 30. april 2021.

Oslo, 28. april 2021

Mette Sørfonden
Direktør
Forsvarsmateriell

Øystein Sørbø
Økonomidirektør
Forsvarsmateriell

KONTANTREGNSKAP

Regnskapet er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i Bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1 og Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.3 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med bruttobeløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontant prinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Vi er som bruttobudsjettert virksomhet tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger avregnes daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Vi tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet som tilsvarer netto bevilgning gitt oss. Saldo på oppgjørskonto i Norges Bank nullstilles ved overgang til nytt regnskapsår.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og i tillegg en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva vi har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Forsvarsmateriell. Belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten, og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen har en øvre del som viser regnskapstall som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen er satt opp i henhold til standard kontoplan for statlige virksomheter. Tildelinger skal ikke inntektsføres, og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

KONTANTREGNSKAP

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2020

Tall i 1 000 kroner

UTGIFTS- KAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	NOTE	POSTTEKST	SAMLET TILDELING FOR 2020	REGNSKAP 2020	MERUTGIFT (-) OG MINDRE- UTGIFT
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	01	A,B	Driftsutgifter	1 742 950	1 726 510	16 440
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	44	A,B	Fellesfin. inv., nasjonal-fin. andel	95 555	93 096	2 459
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	45	A,B	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	9 307 850	7 886 655	1 421 195
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	48	A,B	Fellesfin. inv., fellesfin. andel	124 882	124 779	103
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	75	A,B	Fellesfin. Inv., tilskudd til NATO	114 932	114 932	0
1761	Nye kampfly med baseløsning	01	A,B	Driftsutgifter	146 907	137 868	9 039
1761	Nye kampfly med baseløsning	45	A,B	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	7 302 584	7 279 693	22 891
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01		Driftsutgifter		1 075 727	
Sum utgiftsført					18 835 660	18 439 260	1 472 127

Tall i 1 000 kroner

INNTEKTS- KAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	NOTE	POSTTEKST	SAMLET TILDELING FOR 2020	REGNSKAP 2020	MERINNTEKT OG MINDRE- INNTEKT (-)
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	01	B	Driftsinntekter	107 071	114 227	7 156
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	45		Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	20 000	27 667	7 667
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	48		Fellesfin. Inv., inntekter	116 132	116 132	0
4761	Nye kampfly med baseløsning	01	B	Nye kampfly driftsinntekter	0	48	48
4761	Nye kampfly med baseløsning	45		Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	20 000	50 685	30 685
5309	Tilfeldige inntekter	29		Ymse		3 277	
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	83		Renter/alm fordringer		6 938	
5700	Folketrygdens inntekter	72		Arbeidsgiveravgift		169 646	
Sum inntektsført					263 203	488 620	45 556

Tall i 1 000 kroner

NETTO RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET FOR FORSVARSMATERIELL		17 950 640
Kapitalkontoer		
60094701	Norges Bank KK /innbetalinger	929 474
60094702	Norges Bank KK/utbetalinger	-18 945 439
717052	Endring i mellomværende med statskassen	65 325
Sum rapportert		0

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET

KONTO	31.12.2020	31.12.2019	ENDRING
717052 Mellomværende med statskassen	-152 428	-217 753	65 325

NOTE A

Forklaring av samlet tildeling utgifter.

Tall i 1 000 kroner

KAPITTEL OG POST	OVERFØRT FRA I FJØR	ÅRETS TILDELINGER	SAMLET TILDELING
176001	22 072	1 720 878	1 742 950
176044	12 580	82 975	95 555
176045	57 614	9 250 236	9 307 850
176048	82	124 800	124 882
176075	9 386	105 546	114 932
176101	7 392	139 515	146 907
176145	1 379 113	5 923 471	7 302 584

NOTE B

Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år.

Tall i 1 000 kroner

KAPITTEL OG POST	STIKKORD	MER-UTGIFT(-)/MINDRE UTGIFT	UTGIFTSFØRT AV ANDRE IHT. AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	MERUTGIFT (-)/ MINDRE-UTGIFT ETTER AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	MER-INNTEKT/ MINDRE-INNTEKT(-) IHT. MER-INNTEKTS-FULLMAKT	GRUNNLAG FOR OVER-FØRING	MAKSIMALT OVERFØRBART BELØP *	MULIG OVER-FØRBART BELØP BEREGNET AV VIRK-SOMHETEN
176001/476001	"kan nyttes under kap 1760, post 45"	16 440	0	16 440	7 156	23 596	86 044	23 596
176044	«kan overføres»	2 459	0	2 459	0	2 459	138 589	2 459
176045	«kan overføres, kan nyttes under kap 1761 post 45»	1 421 195	-16 000	1 405 195	7 667	1 412 862	17 208 937	1 412 862
176048	«kan overføres»	103	0	103	0	103	156 180	103
176075	«kan overføres, kan nyttes under kap 1760 post 44»	0	0	0	0	0	200 656	0
176101/476101	«kan nyttes under kap 1761 post 45»	9 039	0	9 039	48	9 087	6 976	6 976
176145	«kan overføres, kan nyttes under kap 1760, post 45»	22 891	0	22 891	30 685	53 576	12 814 983	53 576
		1 472 127	-16 000	1 456 127	45 556	1 501 683	30 612 365	1 499 572

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5 % av årets tildeling på driftspostene 01-29, eller sum av de siste to års tildeling for poster med stikkordet "kan overføres". Vi legger til grunn at beregnede overføringer er basert på våre tildelinger.

Stikkordet "kan overføres"

Stikkordet innebærer at eventuelt gjenværende midler kan overføres til neste budsjettermin, men maksimalt et beløp tilsvarende summen av de foregående to års bevilgninger.

Stikkordet "kan benyttes under"

Stikkordet innebærer fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under andre kapitler og poster merket med stikkordet.

FORKLARING TIL BRUK AV BUDSJETTFULLMAKTER

Forsvarsmateriell har fullmakt til å postere merverdiavgift på kapittel 1633, post 01, jfr. Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet. Posteringene på dette kapitlet omfattes av nettoføringsordningen, og er ikke en del av et ordinært merverdiavgiftsoppgjør i henhold til lov om merverdiavgift.

Det ble i 2020 gitt en belastningsfullmakt på Forsvarsmateriells tildeling på kapittel 1760 post 45 på totalt 30,0 mill. kroner. Belastningsfullmakten er gitt til Forsvaret.

ARTSKONTORAPPORTERING

Tall i 1 000 kroner

DRIFTSINNEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	31.12.2020	31.12.2019
Innbetalinger fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	116 132	74 771
Salgs- og leieinnbetalinger	152 322	98 704
Andre innbetalinger	40 314	243 400
Sum innbetalinger fra drift	308 768	416 875
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	1 388 262	1 375 056
Andre utbetalinger til drift	15 772 563	15 090 289
Sum utbetalinger til drift	17 160 825	16 465 345
Netto rapporterte driftsutgifter	16 852 057	16 048 470
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	93 437	36 173
Sum investerings- og finansinntekter	93 437	36 173
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	30 122	215 347
Utbetaling til kjøp av aksjer		0
Utbetaling av finansutgifter	151 311	45 730
Sum investerings- og finansutgifter	181 433	261 077
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	87 996	224 904
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	8 348	33 216
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	8 348	33 216
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	114 721	85 179
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	114 721	85 179
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kapittel 5309, inntekt)	-1 867	-1 842
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kapittel 5700, inntekt)	-169 646	-168 144
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kapittel 1633, utgift)	1 075 727	948 529
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	904 214	778 543
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	17 950 640	17 103 880

OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Tall i 1 000 kroner

EIENDELER OG GJELD	31.12.2020	31.12.2019
Fordringer	137	3 685
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	2 123	1 634
Skyldig skattetrekk	-51 570	-52 664
Skyldige offentlige avgifter	-99 586	-167 308
Mottatt forskuddsbetaling	-3 532	-3 100
Annen gjeld	0	0
Sum mellomværende med statskassen	-152 428	-217 753

VIRKSOMHETSREGNSKAP

REGNSKAPSPRINSIPPER

Forsvarsmateriell er en bruttobudsjettert virksomhet som fører og rapporterer virksomhetsregnskap i tråd med de anbefalte statlige regnskapsstandardene (SRS). Årsregnskapet er utarbeidet etter bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv og krav fra Finansdepartementet, og SRS, med følgende innvilgede unntak:

Forsvarsmateriell har fått innvilget unntak fra SRS 17 Anleggsmidler punkt 4, og kan benytte en beløpsgrense på 100.000 kroner i stedet for 50.000 kroner ved balanseføring av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. I samsvar med dette unntaket har Forsvarsmateriell fra og med regnskapsåret 2020 valgt å kostnadsføre PC-er og IKT utstyr med anskaffelseskost opp til 100.000 kroner per anskaffet enhet.

Forsvarsmateriell har også fått innvilget unntak fra kravene i SRS 3 Prinsippendring, estimatendring og korrigering av feil, pkt. 16-18, samt SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell pkt. 6. Unntaket gjelder kravet om at egne fremskaffelseskostnader skal inngå som en del av anskaffelseskost for Varelager under tilvirkning i perioden 01.01.2016 til 31.12.2019, da vi ikke har hatt systemer for å registrere denne typen kostnader for fremskaffelse av materiell for overføring til Forsvaret.

Konsekvensen av unntaket er at Forsvarsmateriell viser en for lav anskaffelseskost for Varelager under tilvirkning i henhold til SRS 12, samt at resultatførte lønnskostnader er

tilsvarende for høye for regnskapsårene 2016 - 2019. Det har ikke vært mulig i ettertid å estimere disse kostnadene med rimelig sikkerhet.

Fra regnskapsåret 2020 er egne fremskaffelseskostnader inkludert i anskaffelseskost i henhold til standarden. Egne fremskaffelseskostnader består av lønnskostnader samt andre tilvirkningskostnader. Forsvarsmateriell utarbeider ikke kontantstrømoppstilling. Tilnærmet lik informasjon presenteres i artskontorrapporteringen, som er en del av årsregnskapet.

OVERFØRINGER AV INVESTERINGER TIL FORSVARET

Overføringer fra *Varelager under tilvirkning* i Forsvarsmateriell til *Anleggsmidler* i Forsvaret bokføres når materiellet tas i bruk i Forsvaret. Overføringen dokumenteres med overføringsprotokoll, regnskapsmessig overføringsbilag og prosjektrengskap. Forsvarsmateriell benytter anskaffelseskost som grunnlag for overføringsverdien. For store anskaffelser legges kontraktsverdi i fremmed valuta til grunn, fordi den endelige anskaffelseskosten ikke er kjent før anskaffelsen er ferdigstilt.

I forbindelse med store investeringer utbetales det forskudd til leverandører. Forskuddene omregnes til valutakurs på tidspunktet for utbetaling av forskudd. De samme valutakursene benyttes ved omregning av kontraktsverdier i utenlandsk valuta. I tilfeller hvor forskudd er utbetalt i flere rater, skal en veid valutakurs legges til grunn ved omregning av kontraktsverdier.

Overførte kontraktsverdier til Forsvaret reduserer verdi av *Varelager under tilvirkning* i Forsvarsmateriell, med motpost i balansen på *Avregnet med statskassen*. Overføringene gjøres vederlagsfritt. Ved avslutning av investeringsprosjekter hvor kontraktsverdi er lagt til grunn ved overføringen, vil eventuell resterende verdi på prosjektene overføres til Forsvaret.

OVERFØRINGER FRA PROSJEKT BEHOLDNINGER

Ved overføring av prosjektbeholdninger til Forsvaret reduseres *Beholdning av varer og driftsmateriell*.

OVERFØRING AV MATERIELL FRA FORSVARET I FORBINDELSE MED AVHENDING

Ved avhending av materiell skal *Beholdning av varer og driftsmateriell* og *Anleggsmidler* overføres fra Forsvaret til Forsvarsmateriell for avhending. Disse skal være nedskrevet til virkelig verdi før overføring til Forsvarsmateriell finner sted. Forsvarsmateriell overtar beholdningen av driftsmateriell og anleggsmidler til virkelig verdi.

TRANSAKSJONSBASERTE INNTEKTER

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet, hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

INNTEKTER FRA BEVILGINGER OG INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Inntekt fra bevilgninger tilsvarer differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten, som resulterer i at årets aktivitet viser null.

KOSTNADER

Ressursforbruket som knytter seg til de transaksjonsbaserte inntektene kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Ressursforbruket som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres. Varemottakstidspunktet er styrende for kostnadsføring eller beholdningsøkning.

LEIEKOSTNADER

Forsvarsmateriell har valgt å benytte forenklet metode i henhold til SRS 13 Leieavtaler, og behandler alle leieavtaler som operasjonelle. I all hovedsak er leiekontrakter knyttet til leie av lokaler.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV ANLEGGSMIDLER

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på tre år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på 100 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger. Kontorinventar med utnyttbar levetid på 3 år eller mer, er balanseført som egne grupper.

Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved en eventuell bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Forsvarsmateriell kostnadsfører PC-er og annet IKT-utstyr fra og med regnskapsåret 2020 i samsvar med unntak fra DFØ, jfr. beskrivelse under Regnskapsprinsipper på foregående side. Materiell av denne art er tidligere aktivert i den grad det er anskaffet som gruppe-anskaffelser med avskrivningstid 5 år.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV OMLØPSMIDLER OG KORTSIKTIG GJELD

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

BEHOLDNING AV VARER OG DRIFTS-MATERIELL

Regnskapslinjen inneholder i hovedsak investeringsprosjekter som anskaffes for overføring til Forsvaret, spesifisert som *Varelager under tilvirkning*, samt prosjektbeholdninger og driftsmateriell.

VARELAGER UNDER TILVIRKNING

Forsvarsmateriells investeringsprosjekter anskaffer materiell som Forsvaret skal overta ved ferdigstillelse og driftssetting. Ved driftssetting av varer under tilvirkning oppføres anleggsmiddelet i Forsvaret, i henhold til overføringsprotokollen. Tilvirkning av varelageret føres til anskaffelseskost, og omfatter alle kjøpsutgifter pådratt for å bringe beholdningene til deres nåværende plassering og tilstand, inklusive egne fremskaffelseskostnader fra 1.1.2020.

PROSJEKTBEHOLDNINGER

Beholdninger av varer og driftsmateriell er verdsatt til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi, i tråd med SRS 12. Netto realisasjonsverdi er generelt vurdert til å være lik anskaffelseskost fordi Forsvarsmateriells omløpsmiddelbeholdninger i all hovedsak består av driftsmidler til bruk i tjenesteproduksjon og ikke for videresalg. I løpende drift blir verdien på beholdningene verdsatt etter prinsippet om glidende gjennomsnittspris. Forsvarsmateriell overfører beholdninger til Forsvaret vederlagsfritt.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap, gjennom individuelle avsetninger på tap på fordringer.

VALUTA

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn. Ved forskuddsbetalinger til leverandører får Forsvarsmateriell en fordring som gjøres opp ved leveranse av materiell. Fordringen er ikke en finansiell eiendel, og bokføres til valutakurs på betalingstidspunktet. Det er følgelig ingen valutarisiko knyttet til oppgjøret.

Opgjør ved mottak av materiell som er forskuddsbetalt, skal bokføres til valutakurs ved utbetaling av forskuddet. For investeringsprosjekter, som er omfattet av forskuddsordninger, hvor forskuddene utbetales på ulike tidspunkt, beregnes det en veid gjennomsnittskurs basert på faktisk valutakurs ved utbetalinger.

Statlige virksomheter har ikke adgang til å utøve valutasikring. Forsvarsmateriell er en statlig virksomhet som i stor grad anskaffer materiell og tjenester fra utlandet, og er således eksponert for valutarisiko.

FORSKUDDSBETALTE KOSTNADER

Forskuddsbetalte kostnader omfatter utbetalinger til Joint Program Office (JPO) for F-35-kampfly, Foreign Military Sales (FMS), NATO Support and Procurement Agency (NSPA) og andre forskudd.

Deltagelsen i den internasjonale kampflyanskaffelsen er regulert gjennom en myndighetsavtale mellom alle deltakernasjoner. Avtalen regulerer utbetalingsprosedyrer og krever innestående beløp på bankkonto i USA pålydende dekning for påfølgende kvartals utgifter. Utbetaling av forskuddsbeløp overføres til bankkonti i USA. Uttak fra bankkontoene gjøres basert på godkjente fakturaer fra leverandørene, hvor Forsvarsmateriell mottar fakturakopier og oversikt over hvilke leveranser som ligger til grunn. Forsvarsmateriell regnskapsfører deretter reduksjon av forskudd, mot henholdsvis varelager under tilvirkning, forskuddsbetalte kostnader eller kostnader.

Foreign Military Sales (FMS) er en amerikansk ordning for salg av militært materiell fra amerikanske leverandører til andre nasjoner. For å kunne gjennomføre anskaffelser av amerikansk materiell plikter den enkelte nasjon å bruke denne ordningen. Forsvaret har siden 1995 hatt en Special Billing Arrangement (SBA) med US Government når det gjelder FMS-betalinger. SBA krever betaling etter forbruk, og at det til enhver tid er dekning for de tre påfølgende måneders forbruk på bankkonto i USA.

Forsvarsmateriell har en rekke FMS-avtaler, som benyttes i forbindelse med investeringsprosjekter. Det samme gjelder NSPA som er en tilsvarende ordning i Europa.

STATENS KAPITAL

Statens kapital utgjør nettobeløpet av Forsvarsmateriells eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen.

STATENS KONSERNKONTOORDNING

Forsvarsmateriell omfattes av statens konsernkontoordning, som innebærer at alle inn- og utbetalinger gjøres opp mot oppgjørskonto i Norges Bank. Forsvarsmateriell tilføres ikke likvider, men har trekkrettighet på statens konsernkonto. Mellomværende inngår i *Avregnet med statskassen*.

SELVASSURANDØRPRINSIPPET

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Forsvarsmateriell er ikke kjent med vesentlige hendelser etter 31.12.2020 som ikke er hensyntatt i årsregnskapet for 2020.

RESULTATREGNSKAP

Tall i 1 000 kroner

	NOTE	31.12.2020	31.12.2019
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	2 574 987	3 095 601
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	116 132	34 364
Salgs- og leieinntekter	1	152 890	95 357
Andre driftsinntekter	1	26 873	247 608
<i>Sum driftsinntekter</i>		2 870 882	3 472 930
Driftskostnader			
Varekostnader		37 066	58 817
Lønnskostnader	2	1 039 203	1 369 856
Avskrivninger på varige driftsmidler	4	12 663	11 750
Andre driftskostnader	5	1 755 036	2 033 936
<i>Sum driftskostnader</i>		2 843 968	3 474 359
Driftsresultat		26 914	-1 429
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	50 882	17 302
Finanskostnader	6	77 796	15 873
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		-26 914	1 429
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	0	0
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	8 208	33 356
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		8 208	33 356
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	114 721	85 179
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		114 721	85 179
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0

BALANSE

Tall i 1 000 kroner

EIENDELER	NOTE	31.12.2020	31.12.2019
A. ANLEGGSMIDLER			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	0	0
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	0	0
Sum immaterielle eiendeler		0	0
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	350	409
Maskiner og transportmidler	4	15 275	14 953
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	44 931	40 924
<i>Sum varige driftsmidler</i>		<i>60 556</i>	<i>56 286</i>
III Finansielle anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		60 556	56 286
B. OMLØPSMIDLER			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	10	714 927	725 040
Varelager under tilvirkning	10	16 573 639	15 391 249
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		17 288 566	16 116 289
II Fordringer			
Kundefordringer	11	3 105	22 268
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	12	7 010	717
Andre fordringer	13	14 507 200	10 405 636
Sum fordringer		14 517 315	10 428 621
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd	14	2 123	1 634
Sum Bankinnskudd og lignende		2 123	1 634
Sum omløpsmidler		31 808 004	26 546 544
IV Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			
Sum fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer		0	0
SUM EIENDELER		31 868 560	26 602 830

Tall i 1 000 kroner

STATENS KAPITAL OG GJELD	NOTE	31.12.2020	31.12.2019
C. STATENS KAPITAL			
I Virksomhetskaper			
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	31 032 197	25 689 410
Sum avregninger		31 032 197	25 689 410
Sum statens kapital		31 032 197	25 689 410
D. GJELD			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
II Annen langsiktig gjeld			
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		126 672	318 011
Skyldig skattetrekk	15	51 577	52 671
Skyldige offentlige avgifter	16	122 348	189 147
Avsatte feriepenger		116 093	114 175
Mottatt forskuddsbetaling	12	197 030	218 632
Annen kortsiktig gjeld	17	222 643	20 784
Sum kortsiktig gjeld		836 363	913 420
Sum gjeld		836 363	913 420
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer			
Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		0	0
SUM STATENS KAPITAL OG GJELD		31 868 560	26 602 830

NOTER

NOTE 1 | DRIFTSINNEKTER

Tall i 1 000 kroner

INNTEKT FRA BEVILGNINGER	31.12.2020	31.12.2019
Inntekt fra bevilgning fra overordnet departement	2 574 987	3 095 601
Sum inntekt fra bevilgninger	2 574 987	3 095 601
INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER		
Tilskudd fra NATO ¹	116 132	33 705
Andre tilskudd og overføringer	0	659
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	116 132	34 364
Inntekt fra gebyrer	0	0
Sum inntekt fra gebyrer	0	0
SALGS- OG LEIEINNEKTER		
Salgsinntekter ²	151 389	93 924
Leieinntekt	1 501	1 433
Sum salgs- og leieinntekter	152 890	95 357
ANDRE DRIFTSINNEKTER		
Gevinst ved avhending ³	5 051	55 188
Royalties	11 576	21 794
Andre driftsinntekter ²	10 246	170 626
Sum andre driftsinntekter	26 873	247 608
Sum driftsinntekter	2 870 882	3 472 930

¹ Tilskudd fra NATO vil variere mellom regnskapsårene basert på aktivitet i prosjekter generert i NATO's regi.

² Regnskapslinjene Salgsinntekter og Andre driftsinntekter må vurderes samlet. For 2019 er omsetning mot andre virksomheter innenfor Forsvarssektoren definert som Andre driftsinntekter, mens i 2020 inngår disse i linjen Salgsinntekter. Begrunnelsen for endring er at man fra 2020 har endret prinsipp for omsetning mellom virksomhetene, slik at disse fra 2020 faktureres inklusive merverdiavgift. Totalt er omsetning mot andre virksomheter innenfor sektoren redusert med 53 mill. kroner fra 2019 til 2020. Salgsinntekter knyttet til viderefakturering av kostnader til Kongsberg Aviation Maintenance Services er redusert med 37 mill. kroner fra 2019 til 2020.

³ Gevinst ved avhending var i 2019 høy på grunn av salg av C-130 Hercules transportfly.

NOTE 2 | LØNNKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Lønn fast ansatte	909 574	882 753
Overtid ¹	34 483	60 112
Variable tillegg ²	32 898	22 299
Annen lønn ³	1 718	-3 622
Avgang stimulerende tiltak	351	351
Feriepenger	119 803	118 487
Arbeidsgiveravgift	170 046	168 352
Pensjonskostnader ⁴	119 827	113 755
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-) ⁵	-353 415	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-26 185	-21 774
Godtgjørelse til vernepliktige	24	17
Andre ytelser ⁶	30 079	29 126
Sum lønnskostnader	1 039 203	1 369 856
Antall årsverk	1 481	1 431

¹ Overtid er vesentlig redusert i forhold til 2019, og i all hovedsak skyldes dette redusert aktivitet som en følge av smitteverntiltak mot Covid-19.

² Før 2020 var overtid og variable tillegg bokført på samme konto. Dette er nå endret, og fordeler nå seg på konto for variable tillegg og overtid. I tallene for 2020 ligger det 11 MNOK på variable tillegg som i realiteten er overtid.

³ Annen lønn er periodiseringer knyttet til opptjent fleksitid og feriedager.

⁴ Virksomheten betaler pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Arbeidsgivers andel av pensjonspremien er 12 prosent for 2020.

⁵ Forsvarsmateriell har tatt i bruk aktivitetsbasert timeregistrering fra regnskapsåret 2020 for registrering av egne kostnader (lønn og andel driftskostnader) som inngår i anskaffelseskost for Varelager under tilvirkning, jfr. Også Note 5 Andre driftskostnader.

For tidligere regnskapsår har Forsvarsmateriell fått unntak fra SRS 3 Prinsippendring, estimatendring og korrigerende av feil og SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell, for aktivisering av fremskaffelseskostnader til Varelager under tilvirkning. Dette medfører at det ikke foreligger sammenligningstall for regnskapsåret 2019. Unntaket gjelder for korreksjon av regnskapstall for perioden 01.01.2016 til 31.12.2019 (se nærmere beskrivelse i prinsippnote).

⁶ Andre ytelser består av oppgavepliktige godtgjørelser, yrkesskadeopprettelse, gruppelevesikring og andre personalkostnader.

NOTE 3 | IMMATERIELLE EIENDELER

Virksomheten har ikke egne immaterielle eiendeler.

NOTE 4 | VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1 000 kroner

	BYGNINGER OG ANNEN FAST EIENDOM	MASKINER OG TRANS- PORTMID- LER	DRIFTS- LØSØRE, INVENTAR, VERKTØY	TOTAL
2020				
Anskaffelseskost 1.1.2020	583	17 145	98 455	116 183
Akkumulerte avskrivninger 1.1.2020	174	2 192	57 531	59 897
<i>Bokført verdi 1.1.2020</i>	<i>409</i>	<i>14 953</i>	<i>40 924</i>	<i>56 286</i>
Tilgang i 2020	0	1 514	15 419	16 933
Ordinære avskrivninger i 2020	59	1 192	11 412	12 663
Anskaffelsesverdi 31.12.2020	583	18 659	113 874	133 116
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2020	233	3 384	68 943	72 560
Bokført verdi 31.12.2020	350	15 275	44 931	60 556

2019				
Anskaffelseskost 1.1.2019	583	250 253	140 040	390 876
Akkumulerte avskrivninger 1.1.2019	116	163 084	69 264	232 464
<i>Bokført verdi 1.1.2019</i>	<i>467</i>	<i>87 169</i>	<i>70 776</i>	<i>158 412</i>

Tilgang i 2019	0	1 000	6 541	7 541
Tilgang fra AUU og omklassifiserte omløpsmidler	0	0	5 342	5 342
Akkumulert avskrivninger omklassifiserte omløpsmidler	0	0	1 303	1 303
Avgang anleggsmidler ¹	0	234 108	53 468	287 576
Avgang akkumulert avskrivning ¹	0	161 984	23 636	185 620
Ordinære avskrivninger i 2019	58	1 092	10 600	11 750
Anskaffelsesverdi 31.12.2019	583	17 145	98 455	116 183
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2019	174	2 192	57 531	59 897
Bokført verdi 31.12.2019	409	14 953	40 924	56 286

Økonomisk levetid	10-60 år	3-15 år	3-15 år
	Lineært	Lineært	Lineært

¹ I forbindelse med etablering av Forsvarsmateriells åpningsbalanse 1.1.2016, ble enkelte anleggsmidler registrert i vårt regnskap, som skulle vært hos Forsvarets. Dette er korrigeret i 2019.

NOTE 5 | ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Husleie ¹	68 819	64 366
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	849	444
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	15 030	22 819
Leie av maskiner, inventar og lignende ¹	41 399	33 333
Mindre utstyrsanskaffelser ²	195 842	152 968
Ammunisjon ³	13 257	2 125
Arbeidsklær	2 938	3 717
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	8 916	10 592
Kjøp av konsulent tjenester ⁴	230 699	700 147
Kjøp av andre fremmede tjenester ⁴	1 116 465	901 618
Reiser og diett ⁵	48 626	100 066
Tap på fordringer	-40	-1 015
Andel driftskostnader aktivert ved egenutvikling anlegg ⁶	-12 956	0
Øvrige driftskostnader ⁷	25 192	42 756
Sum andre driftskostnader	1 755 036	2 033 936

¹TILLEGGSINFORMASJON OM OPERASJONELLE LEIEAVTALER

Tall i 1 000 kroner

	IMMATERIELLE EIENDELER, LISENSER	MASKINER OG TRANSPORT- MIDLER	DRIFTS- LØSØRE, INVENTAR, VERKTØY OL	TOTALT LEIE MASKINER, INVENTAR OG LIGNENDE	TOMTER, BYNINGER, OG ANNEN FAST EIENDOM	TOTALT
Varighet inntil 1 år	0	146	80	226	0	226
Varighet 1 - 5 år	4 087	1 344	15 878	21 309	23 993	45 302
Varighet over 5 år	18 431	0	1 433	19 864	44 826	64 690
Sum operasjonelle leieavtaler	22 518	1 490	17 391	41 399	68 819	110 218

Immaterielle leieavtaler med varighet over 5 år er FIS Basisklienter. Husleie med varighet 1 - 5 år er knyttet til leiekostnader i USA for personell knyttet til nye kampfly.

² Forsvarsmateriell kostnadsfører PC-er og annet IKT utstyr som ikke oppfyller kravene til aktivering i henhold til SRS 17. I 2020 er det anskaffet mer utstyr av denne art enn tidligere år, hovedsakelig som en følge av økt digitalisering på grunn av smitteverntiltak for Covid-19.

³ I 2020 er det fremskaffet prosjekter med stor andel av ammunisjon, noe som har resultert i noe høyere kostnad på ammunisjon enn foregående år.

4 SPESIFIKASJON KJØP AV KONSULENT- OG ANDRE FREMMEDE TJENESTER PR 31.12.2020

Tall i 1 000 kroner

	KONSULENT- TJENESTER	ANDRE FREMMED TJENESTER	TOTALT
Anskaffelse av F-35 kampfly	50 733	689 051	739 784
Andre investeringsprosjekter	101 760	401 576	503 336
Økonomi revisjon og jus	6 465		6 465
Utvikling programvare, IKT løsninger etc.	48 328		48 328
Andre konsulenttenester	18 843		18 843
Organisasjonsutvikling og kommunikasjonsrådgivning	4 571		4 571
Tjenester til løpende driftsoppgaver IKT		13 209	13 209
Innleid personell fra vikarbyrå og lignende		-554	-554
Andre fremmede tjenester		13 183	13 183
Sum kjøp av fremmede tjenester	230 699	1 116 465	1 347 164

Negativt beløp på innleid personell fra vikarbyrå og lignende skyldes en korreksjon i forhold til regnskapsåret 2019.

4 SPESIFIKASJON KJØP AV KONSULENT- OG ANDRE FREMMEDE TJENESTER PR 31.12.2019

Tall i 1 000 kroner

	KONSULENT- TJENESTER	ANDRE FREMMED TJENESTER	TOTALT
Anskaffelse av F-35 kampfly	565 658	611 507	1 177 165
Andre investeringsprosjekter	46 189	264 955	311 144
Økonomi, revisjon og jus	3 377		3 377
Utvikling programvare, IKT løsninger etc.	40 699		40 699
Andre konsulenttenester	35 142		35 142
Organisasjonsutvikling og kommunikasjonsrådgivning	9 082		9 082
Tjenester til løpende driftsoppgaver IKT		12 717	12 717
Innleid personell fra vikarbyrå og lignende		6 492	6 492
Andre fremmede tjenester		5 947	5 947
Sum kjøp av fremmede tjenester	700 147	901 618	1 601 765

1.01.2020 fikk Forsvarsmateriell gjennomføringsordre for anskaffelse av JSM. Fra dette tidspunkt blir alt kjøp av fremmede tjenester til dette prosjektet aktivert og fremkommer på regnskapslinjen Varelager under tilvirkning istedenfor regnskapslinjen Kjøp av fremmede tjenester.

Endring i kostnader til andre investeringsprosjekter gjelder hovedsakelig høyere aktivitet for prosjekter i NATO's regi (se også note 2).

⁵ Nedgang i kostnader til reiser og diett skyldes hovedsakelig redusert reiseaktivitet grunnet Covid-19.

⁶ Beløpet viser andre tilvirkningskostnader som inngår i anskaffelseskost for Varelager under tilvirkning.

⁷ Nedgang i øvrige driftskostnader fra fjoråret skyldes lavere aktivitet.

NOTE 6 | FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

FINANSINTEKTER	31.12.2020	31.12.2019
Valutagevinst (agio) ¹	50 882	17 302
Sum finansinntekter	50 882	17 302

FINANSKOSTNADER	31.12.2020	31.12.2019
Rentekostnad	56	297
Valutatap (disagio)	77 713	15 559
Annen finanskostnad	27	17
Sum finanskostnader	77 796	15 873

¹ Det har i løpet av 2020 vært store svingninger, noe som har medført relativt høye beløp på agio.

Forsvarsmateriell har ikke adgang til sikre seg mot valutasingninger, og virksomheten har betydelige utbetalinger i fremmed valuta, blant annet gjennom forskuddsordningen for kampfly samt FMS-ordningen.

NOTE 7A | AVREGNET MED STATSKASSEN

Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019	ENDRING
Avregnet med statskassen	31 032 197	25 689 411	5 342 786
Endring i avregnet med statskassen består av			
31.12.2020			
Konsernkontoer i Norges Bank			
Konsernkonto utbetaling			-18 945 439
- Konsernkonto innbetaling			929 474
Netto trekk konsernkonto			-18 015 965
Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomhetens drift (er gjennomstrømningsposter)			
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			-8 208
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer			114 721
Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen			
+ Inntektsført fra bevilgning			2 574 987
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift			-171 513
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift			1 071 176
- Avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell ¹			10 100 415
Andre avstemningsposter			
Korrigerer av avsetning for feriepenger (ansatte som går over i annen statlig stilling)			680
Andre avstemningsposter			-1 009 079
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto			-5 342 786
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen			0
Sum endring i avregnet med statskassen			-5 342 786

¹ Avregninger mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell

Overføring til drift	9 365 521
Andre overføringer til Forsvaret	734 894
<i>Sum avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell</i>	<i>10 100 415</i>

NOTE 7B | FORSKJELLEN MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020 SPESIFISERING AV BOKFØRT AVREGNING MED STATSKASSEN	31.12.2020 SPESIFISERING AV RAPPORTERT MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN	FORSKJELL MELLOM BOKFØRT OG RAPPORTERT MELLOM- VÆRENDE
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	0	0	0
Varige driftsmidler	60 556	0	60 556
<i>Sum</i>	<i>60 556</i>	<i>0</i>	<i>60 556</i>
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
<i>Sum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	17 288 566	0	17 288 566
Kundefordringer	3 105	0	3 105
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	7 010	0	7 010
Andre fordringer	14 507 200	137	14 507 063
Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 123	2 123	0
<i>Sum</i>	<i>31 808 004</i>	<i>2 260</i>	<i>31 805 744</i>
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	0	0	0
Øvrig langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	126 672	0	126 672
Skyldig skattetrekk	51 577	51 570	7
Skyldige offentlige avgifter	122 348	99 586	22 762
Avsatte feriepenger	116 093	0	116 093
Mottatt forskuddsbetaling	197 030	3 532	193 498
Annen kortsiktig gjeld	222 643	0	222 643
<i>Sum</i>	<i>836 363</i>	<i>154 688</i>	<i>681 675</i>
Sum	31 032 197	-152 428	31 184 625

NOTE 8 | INNKREVINGSVIRKSOMHET OG
ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Renteinntekter ¹	8 208	33 355
Bøter	0	1
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8 208	33 356

¹ Renteinntekter for 2020 er i sin helhet knyttet til forskuddsbetalinger innenfor FMS-ordningen. Renter er fordelt mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell i henhold til eierskapet til de respektive casene. Transaksjonen føres i forbindelse med årsavslutning.

NOTE 9 | ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Tilskudd til utlandet	114 721	85 179
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	114 721	85 179

Tilskudd til utlandet utgjør kostnadsførte utbetalinger til NATO, som er Norges tilskudd til fellesfinansierte prosjekter i regi av alliansen. Beløpet vil variere fra år til år i forhold til aktivitetsnivået for NATO.

NOTE 10 | BEHOLDNINGER AV VARER OG DRIFTSMATERIELL
(VARELAGER UNDER TILVIRKNING OG PROSJEKTBEHOLDNINGER)

Tall i 1 000 kroner

ANSKAFFELSESKOST	31.12.2020	31.12.2019
Lager teknisk materiell	437 610	362 064
Lager sanitetsforbruksmateriell	41 213	90 651
Lager forbruksmateriell	96 426	84 317
Lager datamaskiner	6 481	5 413
Lager arbeidsklær	2 298	2 241
Lager verktøy	24 858	23 530
Lager ammunisjon ¹	60 092	148 673
Lagerbeholdninger (periodiseringer) ²	50 830	11 770
Anskaffelseskost varer	719 808	728 659
Ukurans i innkjøpte varer (ferdigvarer) ³	-4 881	-3 619
Beholdninger av varer og driftsmateriell	714 927	725 040
Varelager under tilvirkning ⁴	16 573 639	15 391 249
Sum beholdning av varer og driftsmateriell	17 288 566	16 116 289

¹ Nedgang i lagerbeholdning av ammunisjon skyldes at prosjektmateriell er overført til Forsvaret i 2020.

² Økning i periodiseringer skyldes avsetning for ikke bokførte leveranser fra innkjøp via FMS-ordningen

³ Ukurans skyldes at materiell er forringet i den grad at det ikke er mulig å benytte, eller at det er besluttet at materialet ikke kan brukes av andre årsaker.

⁴TILGANGER OG DE STØRSTE OVERFØRINGENE TIL FORSVARET:

Tall i 1 000 kroner

PROSJEKT	INNGÅENDE SALDO 01.01.2020 ⁵	TILGANG 2020	OVERFØRT TIL FORSVARET	SALDO PR. 31.12.2020
7602 F-35-programmet - anskaffelse	6 109 868	6 521 099	5 244 088	7 386 879
7660 Enhetshelikopter	1 140 322	241 819	211 131	1 171 010
5436 Kampvogner til Hæren	307 480	222 195	245 170	284 505
Øvrige prosjekter	7 833 579	3 562 798	3 665 132	7 731 245
Sum	15 391 249	10 547 911	9 365 521	16 573 639

⁵ Forsvarsmateriell har fått unntak fra SRS 3 Prinsippendring, estimatendring og korrigering av feil og SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell for regnskapsårene frem til 2020, vedrørende aktivisering av lønnskostnader og andre tilvirkningskostnader til Varelager under tilvirkning. Konsekvensen av unntaket er at Forsvarsmateriell viser lavere verdi på Varelager under tilvirkning enn hva den ville vært om vi hadde fulgt standard i SRS 12 fra etableringen av Forsvarsmateriell i 2016. (Se nærmere beskrivelse i prinsippnote).

NOTE 11 | KUNDEFORDRINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Kundefordringer til pålydende	3 105	22 268
Sum kundefordringer	3 105	22 268

NOTE 12 | OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER OG MOTTATTE FORSKUDDSBETALINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Opptjent, ikke fakturert driftsinntekt	7 010	717
Sum opptjent, ikke fakturert driftsinntekt	7 010	717
Mottatt forskuddsbetaling	197 030	218 632
Sum mottatt forskuddsbetaling	197 030	218 632

Mottatt forskuddsbetaling gjelder innbetalinger fra andre NATO-land for fellesfinansierte samarbeidsprosjekter. .

NOTE 13 | ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Forskuddsbetalt lønn	3 607	4 021
Reiseforskudd	60	1 621
Andre fordringer på ansatte	128	-1 961
Forskuddsbetalt leie	8 338	4 174
Andre forskuddsbetalte kostnader ¹	14 496 967	10 397 781
Andre fordringer ²	-1 900	0
Sum andre kortsiktige fordringer	14 507 200	10 405 636

¹SPESIFIKASJON AV FORSKUDDSBETALTE KOSTNADER:

	31.12.2020	31.12.2019
Forskudd FMS og NSPA ² (beløp som er trukket fra Bankkonto FMS, hvor varer og tjenester ikke er levert enda)	5 868 708	4 133 790
Bankkonto FMS	2 136 817	1 310 922
Bankkonto knyttet til investering F-35	2 942 465	3 346 146
Forskudd kystvaktfartøy, NH90, samt øvrige prosjekter	3 548 977	1 606 923
Sum forskuddsbetalte kostnader	14 496 967	10 397 781

³ Forskudd FMS og NSPA inneholder poster som gjennom behandlingen av varemottak i tilknytning til ordningen vil reklassifiseres til andre omløpsmidler. Saldoen inkluderer et Hercules erstatningsfly som ble levert i 2015, og inngår som et anlegg hos Forsvaret. Per 31.12.2020 var ikke hele betalingen trukket fra FMS-forskuddskonto i USA. Det er gjort en avsetning for resterende forskuddsbeløp. Økning i forskuddsbetalinger relaterer seg i stor grad til anskaffelse av overvåkningsfly.

² Andre fordringer består av ikke identifiserte innbetalinger pr. 31.12.2020.

NOTE 14 | BANKINNSKULD, KONTANTER OG LIGNENDE

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Bankinnskudd	2 123	1 634
Sum bankinnskudd	2 123	1 634

NOTE 15 | SKYLDIG SKATTETREKK

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Skattetrekk	51 574	52 631
Påleggstrekk	3	40
Sum skyldig skattetrekk	51 577	52 671

NOTE 16 | SKYLDIG OFFENTLIGE AVGIFTER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Skyldig mva og andre avgifter ¹	100 299	167 525
Påløpt arbeidsgiveravgift	22 049	21 622
Sum skyldig offentlige avgifter	122 348	189 147

¹ Skyldig merverdiavgift for 6. termin 2020 er vesentlig lavere enn for 6. termin 2019 på grunn av endring i mottatte varer fra utlandet for denne terminen i 2020.

NOTE 17 | ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2020	31.12.2019
Påløpte kostnader ¹	45 065	100 814
Midlertidig leverandørgjeld ²	136 775	-119 147
Skyldig lønn	40 803	39 088
Annen kortsiktig gjeld	0	29
Sum annen kortsiktig gjeld	222 643	20 784

¹ Påløpte kostnader er vesentlig redusert i 2020 hovedsakelig knyttet til utbetaling av garantibeløp for KNM Maud til leverandør.

² Midlertidig leverandørgjeld representerer registrert verdi av varemottak i påvente av faktura fra leverandøren, samt tilfeller hvor faktura er ankommet før varemottak er utført eller godkjent av Forsvarsmateriell.

Negativ verdi på midlertidig leverandørgjeld for 2019 var i stor grad knyttet til tilbakeholdte utbetalinger (NH90), og mange av postene er ryddet i 2020.

NOTE 18 | BETINGEDE UTFALL

Forsvarsmateriell har ingen kjente hendelser som kan gi økonomiske konsekvenser.

VI UTRUSTER FORSVARET

